

Riksrevisjonens høringsuttalelse til Dokument 19 (2023–2024) Rapport til Stortingets presidentskap fra utvalget til å utrede Riksrevisjonens virksomhet.

Del 1 Riksrevisjonens ledelse

Et samlet collegium uttaler:

Den norske riksrevisorordningen har vært svært vellykket. Ordningen bør derfor ikke endres mer enn nødvendig. Det må ikke skapes tvil om at riksrevisorkollegiet etter Grunnloven er tillagt ansvaret for riksrevisorfunksjonen, og at collegiet leder Riksrevisjonen. I det følgende foreslås i tråd med utvalgets innstilling at ansvaret for å lede Riksrevisjonens administrasjon legges til revisjonsråden, og at han eller hun også får ansvar for å gi innstilling i saker som legges fram for collegiet.

For øvrig foreslås det å videreføre dagens praksis med en tydelig rolle for collegiets leder. Collegiets leder opptre på vegne av collegiet som collegiets og dermed også Riksrevisjonens leder. Collegiets leder har imidlertid ikke lenger den selvstendige beslutningsmyndighet som ligger i rollen som daglig leder. Beslutninger skal etter lovendringen treffes av det samlede collegiet, og i administrative saker av revisjonsråden, med mindre saken er viktig eller av prinsipiell betydning slik at den skal behandles av collegiet.

Det foreslås at begrepet daglig leder ikke lenger benyttes, da det kan gi inntrykk av at Riksrevisjonens ledelse ligger hos noen annen enn collegiet. Begrepet daglig leder er ikke brukt om ledelsen av administrasjonen for kollektive organer f.eks. Stortingets direktør eller Høyesteretts direktør, og bør heller ikke brukes om leder av Riksrevisjonens administrative funksjoner. Begrepet daglig leder peker også hen til situasjonen under en ordinær styremodell. Også utvalget slår fast at collegiets rolle går utover rollen til et ordinært styre, med fullt ansvar for revisjonsvirksomheten. Også dette tilsier at begrepet daglig leder ikke benyttes.

Innledning

Et samlet collegium uttaler:

Riksrevisjonens arbeid gis autoritet og bred legitimitet ved at alle beslutninger vedrørende Riksrevisjonens revisjoner og rapporter gjøres av et samlet collegium av fem riksrevisorer valgt av Stortinget i henhold til bestemmelsen i Grunnloven § 75 bokstav k.

Riksrevisjonsutvalget har foreslått et skarpere skille mellom collegiet og den daglige ledelsen i Riksrevisjonen. I dag ivaretas den daglige ledelsen av collegiets leder. Utvalgets forslag går ut på at den daglige ledelsen i sin helhet legges til Riksrevisjonens øverste administrativt ansatte leder (som foreslås å ha tittel revisjonsdirektør). Overordnet begrunner utvalget dette dels med at ansvarsforholdene mellom daglig leder og collegiet da blir tydeligere, dels med at det kan sikre en større uavhengighet fra Stortinget i den daglige driften av virksomheten. Collegiet slutter seg til at revisjonsråden leder Riksrevisjonens administrasjon og har det daglige administrative, økonomiske, personalmessige og faglige ansvaret for Riksrevisjonen, og forbereder og gir sin anbefaling i saker som legges frem for collegiet.

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Utvalget legger til grunn at kollegiet i ny lov skal ha samme ansvar for revisjonsvirksomheten som i dag. Utfordringen er at utvalgets forslag til lov fratar leder av kollegiet så mange virkemidler i utøvelsen av funksjonen at kollegiets mulighet for oppfølging ikke blir reell, og at det tydelige bildet som man har av leder av den norske Riksrevisjonen i norsk offentlighet, blir vesentlig svekket.

Ansvar for administrasjon og den faglige kjernevirksomheten

Et samlet kollegium uttaler:

Kollegiets ansvar for revisjonen er ikke til hinder for at ledelsen av Riksrevisjonens *administrasjon* legges til en tjenesteperson. Hensynet til klare ansvarsforhold kan tilsi en slik ordning.

Når det gjelder ansvaret for Riksrevisjonens kjernevirksomhet – *revisjonene* – må imidlertid revisjonsdirektørens foreslåtte funksjon som daglig leder avstemmes mot kollegiets grunnlovsbestemte ansvar for revisjonen. Grunnloven § 75 bokstav k legger til Stortinget «å utnevne fem revisorer som årlig skal gjennomse statens regnskaper ...».

Utvalget anerkjenner i prinsippet fullt ut den grunnlovfestede ordningen med fem riksrevisorer som har et særlig og personlig ansvar for revisjonene, jf. Grunnloven § 75 bokstav k:

«Kollegiet må behandle og ta ansvar for den enkelte revisjonsrapport og vil dermed også måtte forsikre seg om at opplegg og metodikk er hensiktsmessig. Det følger av Grunnloven at kollegiet ikke kan frasi seg dette ansvaret.» (Dokument 19 (2023-2024) side 94)

Dette framgår også tydelig av lovforslaget § 2-4:

«Kollegiet har ansvaret for revisjonsvirksomheten og den overordnede styringen av Riksrevisjonen, inkludert de administrative oppgavene nevnt i § 8-1.»

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Utvalget legger likevel for liten vekt på at den gjeldende ordningen historisk ble til for å sikre kollegiets innflytelse på revisjonsarbeidet, og at ordningen faktisk har fungert godt. I brev til Riksrevisjonsutvalget har kollegiet selv (alle utenom Lønnum) beskrevet det slik:

«At funksjonen som daglig leder springer av rollen som riksrevisorkollegiets leder, fremgår klart av grunnlaget for etableringen av ordningen, jf. Innst. S. LXIII (1923) fra flertallet i Stortingets kombinerte konstitusjons- og protokollkomité side 4-5. Det understrekes der at ledelsen av Statsrevisjonen, for å være «fullt effektiv», må «ligge hos den øverste myndighet, altså hos statsrevisorene» (side 4). Det «å legge ansvaret for den hele organisasjons virksomhet hos nogen, som selv er underordnet, for eksempel hos ... en revisjonschef under revisorkollegiet», ville etter komitéflertallets syn være «et feilagtig prinsipp» (side 4). Flertallet pekte blant annet på den faren at «[d]en undeordnede administrasjonschef kan etterhånden komme til å anse sig som den egentlige leder av det hele, og den stortingsvalgte statsrevisjon vil svekkes og sluttelig bare bli den nominelle leder av institusjonen» (side. 5). Det vises også til Innst. LXIII (1924) side 4, hvor en samlet stortingskomité mente at «statsrevisjonen nu bør gis den styrke og fasthet, som ubestridelig må ligge i, at den får en fast stadig tjenestegjørende formand».

Det vil være brudd med en nær 100 år gammel ordning om kollegiets leder ikke lenger skal være Riksrevisjonens faktiske leder. Dette hindrer ikke at de administrative funksjonene er lagt til en administrativ leder/revisjonsråd/revisjonsdirektør. ...»

Alle vedtak og merknader til Riksrevisjonens revisjoner og rapporter knyttet til utvalg av revisjonstema, revisjonskriterier, konklusjoner og anbefalinger, gjøres av det samlede kollegiet. Det hindrer ikke at det er lang tradisjon for at særskilte funksjoner er lagt til kollegiets leder. Riksrevisjonsutvalget legger derfor stor vekt på et ønske om «likestilling» av kollegiets medlemmer og for lite vekt på de mekanismer mot maktmisbruk som finnes etter gjeldende ordning, og som hindrer at kollegiets leder får en for dominerende stilling. Dagens ordning er godt forenlig med ordninger i andre land som det er naturlig å sammenligne med.

Konsekvensen av utvalgets forslag og føringer er i praksis at kollegiets leder fratras viktige virkemidler for å ivareta ansvaret for revisjonsvirksomheten på vegne av kollegiet. Dette innebærer at den grunnlovsbestemte ordningen med fem riksrevisorer med et særlig og personlig ansvar for revisjonen, svekkes i praksis. Videre rokkes det ved en 100 år lang tradisjon som sikrer forbindelsen mellom folkevalgt styring og revisjonsarbeidet.

At kollegiet og kollegiets leder har en sentral rolle i revisjonsarbeidet er fullt forenlig med at revisjonsdirektøren/revisjonsråden gis ansvar for å lede Riksrevisjonens administrasjon, herunder ansvaret for å sikre den faglige kvaliteten i arbeidet med revisjonene. Dette bør også ha som konsekvens at betegnelsen «daglig leder» ikke bør brukes for revisjonsdirektørens stilling.

Utvalget foreslår å endre stillingstittelen fra revisjonsråd til revisjonsdirektør. Begrepet revisjonsråd gjenspeiler benevnelsen som brukes i departementene, slik også de andre stillingene i Riksrevisjonen har samme benevnelse som i departementene: råd, ekspedisjonssjef og avdelingsdirektør. Betegnelsen direktør brukes i direktorater og etater. Dette taler for å videreføre tittelen revisjonsråd.

Kollegiets medlem Lønnum uttaler:

Lovforslaget bryter med tradisjonen om at kollegiets leder også er Riksrevisjonens faktiske leder, og det er på tide. Siden ordningen ble innført, er det i hele den vestlige verden blitt mer og mer viktig for styring, tilsyn og tillit med en organisasjon at daglig ledelse ikke også sitter i styret. Lønnum viser til at han gjennom sine cirka 13 år i kollegiet har sett noen tilløp til at Riksrevisjonens daglige leder, for organisasjonen uheldig vis, har kunnet opptre langt mer egenrådig enn en vanlig daglig leder som ikke også samtidig er styrets leder og dertil kommer fra et politisk flertall i kollegiet. Lønnum presiserer at dette ikke har vært tilfelle i inneværende periode. Det skyldes at dagens kollegieleder har vært usedvanlig bevisst på at hans virke må være trygt forankret i kollegiet. Systemet i dagens lov gir ingen trygghet for at dette vil være tilfelle for nye kollegier.

At det for tiden fungerer bedre enn det har gjort før, skyldes at man akkurat nå er svært heldig med valget av den kombinerte daglige leder og kollegieleder. Et samlet kollegium fant det i en nyere foregående periode nødvendig å stramme inn fullmakter og arbeidsdeling mellom daglig leder og revisjonsråden så langt det kunne gjøres innenfor rammen av dagens lov.

I revidert instruks for revisjonsråden som kollegiet da enstemmig vedtok, ble det lagt opp til et mye tydeligere skille mellom kollegielederens arbeid og den daglige ledelse. Det later til å være bred enighet i Riksrevisjonen at denne endringen i instruksen var et gode for Riksrevisjonen som helhet. Kollegiet har beholdt den endrede instruks med maksimal fordeling av daglig ledelse lagt til revisjonsråden.

Kollegiets og kollegielederens adgang til å involvere seg i revisjonsarbeidet underveis

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Riksrevisjonsutvalget går for langt i å avskjære muligheten for et tett og godt samspill mellom øverste ledelse og administrasjonen når det gjelder kollegielederens mulighet til å delta i forberedelsen av revisjonene på vegne av kollegiet. Det er helt sentralt at kollegiet må kunne involvere seg i revisjonsarbeidet også

underveis. Dette må selvsagt avgrenses mot at arbeidet til enhver tid må følge anerkjente internasjonale standarder for revisjon, som også gjelder for kollegiets medlemmer.

Sammenligningen med riksrevisjonen i Nederland, som har lignende styresett og tradisjon som Norge, er her av særlig interesse. Både den nederlandske og norske riksrevisjonen er organisert som kollegier. I Nederland er imidlertid alle de tre riksrevisorene på full tid. I Nederland organiseres arbeidet ved at alle beslutninger treffes av kollegiet. Hvert av de tre kollegiemedlemmene fungerer imidlertid som rapportør («saksordfører») for hver sine deler av riksrevisjonens arbeid. I tillegg har kollegiets leder (presidenten) overordnet tilsyn med organisasjonen som helhet. Administrasjonen ved ekspedisjonssjef, prosjektleder/revisjonsteamet og kommunikasjonsansvarlig drøfter jevnlig prosjektet med den av de tre riksrevisorene som er «saksordfører». I disse møtene kan man drøfte revisjonsideer, avklare spørsmål rundt revisjonskriterier som ikke er av en slik karakter at de trenger behandling i kollegiet, bistå administrasjonen hvis det er nødvendig for å få tilgang til informasjon, drøfte forhold som revisjonsteamet ønsker å reflektere rundt og som ikke er av en slik karakter at det bør forelegges kollegiet. I motsetning til andre land med riksrevisjonskollegier er Norge muligens det eneste land hvor bare kollegiets leder er på full tid. Kollegiets leder ivaretar derfor den «saksordførersfunksjonen» i revisjonsarbeidet som i andre land fordeles mellom flere som er tilgjengelig på full tid. Kollegiets leder har derfor deltatt i dialog om revisjonsideer på et tidlig stadium, om man skal gå videre med en revisjon hvor det ikke er gjort vesentlige funn (beslutning om avslutning gjøres av kollegiet), og om mulig behov for å bistå teamet for å få tilgang til informasjon. Ikke minst bidrar riksrevisoren med samfunnsforståelse inn i revisjonsarbeidet, slik Stortinget antas å ønske når politisk erfaring blir så sterkt vektlagt. Dette går utover den rollen som kollegiets leder har hatt som daglig leder for virksomheten. Her er det rollen som riksrevisor som er den sentrale. Det treffes ingen beslutning, det gjøres av det samlede kollegiet.

Tidvis oppstår det i offentligheten spørsmål om Riksrevisjonens behandling av regnskapsrevisjoner. Kollegiet er ansvarlig for revisjonene, selv om verken kollegiet, eller kollegiets leder som daglig leder, normalt har vært involvert i de finansielle revisjonene. Når slike spørsmål kommer opp er det naturlig at kollegiets leder har grundig dialog med administrasjonen.

Utvalgets innstilling må imidlertid forstås slik at kollegiets leder ikke skal kunne gå inn i slike forhold. Tvert imot vektlegges at lederen - selv dersom han eller hun er den eneste på full tid - ikke skal gå utover å være likeverdig med kollegiets øvrige medlemmer. Det er neppe hensiktsmessig og knapt mulig å se for seg at et samlet kollegium skal gå inn i dialog på en slik måte, og det vil uansett være tidkrevende. Det er derfor naturlig at en som er på full tid ivaretar dette. Utvalgets innstilling må forstås som at slik dialog ikke skal foregå eller at samlet kollegium må innkalles. Slik utvalgets opplegg må forstås, er dette begrensende i forhold til den ordningen som til nå har fungert meget godt i Norge, den er begrensende i forhold til hvordan arbeidet for riksrevisorene organiseres i andre land med kollegiale riksrevisjoner, og den vil i betydelig grad svekke kollegiets reelle mulighet for å utøve sitt ansvar som ansvarlig for revisjonsarbeidet.

Utvalget trekker derfor for snevre rammer for hvilken adgang kollegiets leder på vegne av kollegiet skal ha til å involvere seg underveis i revisjonsarbeidet. Utvalget legger i sin vurdering av kollegielederens oppgaver stor vekt på «prinsippet om at de fem riksrevisorene er likestilte» og «skal opptre som et samlet organ, ikke minst på bakgrunn av grunntanken om kollegiets partipolitiske nøytralitet» (utredningen side 97). Utvalget går langt i retning av å mene at involvering i det løpende revisjonsarbeidet fra kollegiets leder ikke er forenlig med prinsippet om likestilling mellom riksrevisorene. Dette rimer dårlig med at vi her snakker om en praksis som har vokst frem gjennom en hundre års konstitusjonell og parlamentarisk tradisjon, samtidig som det også er praksis i en rekke andre respekterte Riksrevisjoner. Det gis også implisitt et inntrykk av at det er en risiko for at daglig leder ikke opptre partipolitisk nøytralt, og at derfor ikke kan opptre som kollegiets representant overfor administrasjonen. Dette er det ikke dekning for.

Kollegiets medlem Lønnum uttaler:

Det vises til at flertallet mener at Riksrevisjonslovutvalget går for langt i å avskjære muligheten for et tett og godt samspill mellom øverste ledelse og administrasjonen når det gjelder kollegielederens mulighet til å delta i forberedelsen av revisjonene på vegne av kollegiet. Det må basere seg på en misforståelse om hva som ligger i kollegialt styrearbeid og normal arbeidsdeling mellom et styre og administrasjonen. Kollegiet vil ha rett og plikt til å følge med i virksomheten og korrigere/supplere der det trengs. Ikke minst skal kollegiet føre tilsyn med administrasjonen. Det blir ikke helt enkelt når den som leder styrets arbeid, også leder administrasjonen. Derfor er denne rollekombinasjonen i alminnelighet mer og mer ansett som uheldig. I et ASA er den forbudt, se allmennaksjeloven § 6-1 tredje ledd, som heller ikke tillater at daglig leder overhode sitter i styret. Det er intet som taler for at det i Riksrevisjonen er et mindre behov for et bevisst skille mellom daglig ledelse og styrets (kollegiets) tilsynsrolle.

Flertallets beskrivelse av dagens ordning er egentlig en grei fortelling om hvordan organisasjonen er preget av at en eneste riksrevisor styrer premissleggingen for hele Riksrevisjonens arbeid.

Mange har i samfunnsdebatten pekt på at partipolitisk oppnevning av riksrevisorer kan føre til at mange frykter at disse vil ta politiske hensyn. I noen vestlige land er det derfor av hensyn til revisjonens uavhengighet slik at riksrevisjonens øverste ledelse skal være upolitisk. Det er god grunn til å frykte at partipolitisk valgte riksrevisorer tar partipolitiske hensyn. Det er en viktig grunn til ikke å overlate arbeidet til en og samme person, og derved ett parti som i praksis også har regjeringmakten.

Prinsippet om likestilling mellom riksrevisorene

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Prinsippet om «likestilling» mellom riksrevisorene i en såpass absolutt form som utvalget forutsetter, er ikke særlig begrunnet eller utdypet. Et slik prinsipp kan uansett ikke være til hinder for at oppgaver med å forberede revisjonene kan fordeles mellom kollegiets medlemmer, slik ordningen er i Nederland og flere andre kollegiale riksrevisjoner, eller at ett av medlemmene får en særskilt oppgave i den forbindelse (slik ordningen faktisk har vært i Norge i nær 100 år). Etablering av gjeldende ordning bygde på et overveid standpunkt, hvor nettopp spørsmålet om riksrevisorenes innbyrdes forhold i relasjon til Grunnloven ble kommentert av den kombinerte konstitusjons- og protokollkomiteens flertall på 13 medlemmer, se Innst. S LXIII (1923) side 4:

«Det forekommer komiteflertallet klart, at der må etableres en fastere ledelse inne dette kollegium, og man er derfor kommet til det resultat, at der bør være en stadig tjenestegjørende formann valgt direkte av Stortinget under hensyn til spesielle kvalifikasjoner for stillingen. Den nye ordning må selvfølgelig skje innen rammen av grunnlovens gjeldende bestemmelser. Det forutsettes derfor at formannens funksjonstid blir av samme varighet som de øvrige statsrevisorers, og at statsrevisorernes innbyrdes stilling forøvrig ikke forrykkes, bortsett fra at den av Stortinget valgte formann blir forpliktet til helt og holdent å ofre sin tid og arbeidskraft som leder av Statsrevisjonens daglige arbeide. Det samlede ansvar vil fremdeles påhvile de 5 statsrevisorer i forening.»

For fullstendighetens skyld nevnes at ett enkelt medlem av komiteen mente at den foreslåtte ordningen ville stride mot Grunnloven § 75 bokstav k, jf. Innst. S LXIII (1923) side 5.

I Norge har det historisk bare vært én riksrevisor på full tid. Det er derfor vanskelig å se at andre riksrevisorer skal kunne foreta slik oppfølging som i Nederland gjøres ved at hvert kollegiemedlem har ansvar for å forberede revisjonssaker. Det endrer imidlertid ikke behovet for oppfølging, som i Norge så langt har vært gjort av kollegiets leder i sin kombinerte funksjon. Det taler for at det kan være en hensiktsmessig ordning at kollegiets leder på vegne av kollegiet også i framtiden skal kunne følge en løpende revisjon som en representant eller «saksordfører» på vegne av kollegiet, men slik at det må være respekt for kollegiets

samlede interesser. Alle spørsmål av viktighet eller prinsipiell betydning, samt alle vedtak knyttet til revisjonene, vil uansett måtte gjøres av kollegiet.

Grunntanken med å ha kollegiets leder som daglig leder, har utspring i kollegiets særlige ansvar for revisjonsvirksomheten. Det sentrale er dermed ønsket om å ivareta kollegiets perspektiv i Riksrevisjonens arbeid med revisjonen. Ordningen med stortingsoppnevnte riksrevisorer sikrer også et viktig element av folkevalgt styring. Dette har vist seg å være en effektiv ordning som i det store og hele har fungert godt.

Det har vært en styrke for det samlede kollegiet at kollegiets leder har vært gitt kapasitet til løpende å kunne samarbeide med administrasjonen om revisjonsoppgavene. Kollegiets leder har vært et helt nødvendig bindeledd mellom riksrevisorkollegiet og administrasjonen i Riksrevisjonen. Denne funksjonen har styrket kollegiets posisjon overfor administrasjonen. Men den har også tjent administrasjonen og de rent revisjonsfaglige interessene: Uten et slikt bindeledd kan riksrevisorkollegiets fagkunnskap om Riksrevisjonens aktiviteter svekkes, slik Frøiland-utvalget peker på i Dokument 14 (2002-2003) side 64. Ordningen sikrer også at kollegiet gis best mulig anledning til å forstå revisjonsfaglige hensyn og prioriteringer i revisjonsarbeidet. Kontakten og samarbeidet er med andre ord et gode også for å sikre gjennomslag for rent revisjonsfaglige synspunkter.

Det sentrale er at denne samarbeidsfunksjonen opprettholdes, uten hensyn til om den utøves i egenskap av daglig leder eller rendyrkes som en del av det å lede arbeidet i kollegiet.

En særlig rolle for kollegiets leder harmonerer godt med Harberg-utvalgets generelle syn på struktur og organisering av Stortingets eksterne organer (jf. Dokument 21 (2020-2021) punkt 6.8.2 (side 55), kursivert her):

«For kollegiale organ med styrefunksjon vil administrativ leders rolle være å ha den daglige ledelsen, forberede saker, være sekretær for styret og gjennomføre beslutningene. *Rollefordelingen mellom det kollegiale organet og administrativ leder bør imidlertid ikke være til hinder for at leder av det kollegiale organet kan ha en aktiv og deltakende rolle i virksomheten. Leder kan ved behov fungere som «arbeidende styreleder» i hel eller delt stilling.»*

Kontroll- og konstitusjonskomiteen hadde ikke merknader til dette (Innst. 392 S (2020-2021) side 11).

Kollegiets medlem Lønnum uttaler:

Kollegiets medlem Lønnum er i hovedsak enig med lovutvalgets omtale av arbeidsmengde og fordeling blant riksrevisorene. Det må etter hans syn bli en ubalanse av at fem tilsynelatende etter grunnloven likestilte riksrevisorer rent faktisk har helt ulike forutsetninger for å styre virksomheten. Én av de fem teller i arbeidsomfang og honorering 100 prosent, mens de fire andre til sammen teller 44 prosent. Det betyr at den ene av riksrevisorene alene representerer mer enn 2/3 av riksrevisorens samlede arbeid og ledelse av virksomheten. Det stemmer som lovutvalget har pekt på, ikke med grunnlovens forutsetning om demokratisk bredde fordelt på fem riksrevisorer.

Garantier mot at kollegiets leder får en for dominerende stilling

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Faren for at kollegiets leder alene får en for dominerende stilling eller ikke ivaretar krav til uavhengighet, motvirkes av flere mekanismer.

For det første: Alle *beslutninger* må treffes i kollegiet. Det er kollegiet som står til ansvar overfor Stortinget for Riksrevisjonens virksomhet.

For det andre: Kollegiet består av fem medlemmer som hver for seg har betydelig erfaring. Kollegiets sammensetning skal også etter det foreliggende forslaget avspeile den parlamentariske situasjonen på Stortinget. Frøiland-utvalget anså dette som «grunnleggende ved revisjonsordningen», jf. Dokument 14 (2002-2003) side 63. Ordningen foreslås videreført av Riksrevisjonsutvalget, jf. Dokument 19 (2023-2024) side 99-100 (hvor det på side 100 tales om «den sterke koblingen til Stortingets politiske sammensetning»). Ordningen sikrer bredde i synspunkter og maktspredning.

For det tredje: Som nevnt opptreer kollegiets leder på vegne av kollegiet. Det må være opp til det enkelte kollegium å fastsette de nærmere rammene for hvordan lederen kan bidra under forberedelsen av revisjonsarbeidet. Dette reguleres naturlig i en instruks fra kollegiet til kollegiets leder. Det er opp til kollegiet til enhver tid å justere de fullmaktene kollegiets leder er gitt.

For det fjerde: En ordning med mulighet for en aktiv og deltakende leder av kollegiet rammes inn av andre regelverk og prinsipper. Også kollegiets leder er bundet av kravene som følger av god revisjonsskikk-standarden. Disse kravene er utdypet både i internasjonale og nasjonale standarder. Utvalget foreslår videre å lovfeste kriterier for hvem som er utelukket fra verv som riksrevisor, og det foreslås lovfestet visse kompetansekrav. Regler om inhabilitet kan også nevnes.

Et «prinsipp» om at kollegiets medlemmer er likestilte kan heller ikke være til hinder for at kollegiets leder har en vesentlig annen stillingsbrøk enn de øvrige medlemmene av kollegiet, slik ordningen har vært i svært lang tid. Den nåværende lederen av kollegiet har tydelig lagt til grunn at hele kollegiet må trekkes vesentlig sterkere inn i virksomhetsstyringen ut fra dets «styrelignende» funksjon i administrative saker. Riksrevisjonsutvalget foreslår å lovfeste enkelte funksjoner i virksomhetsstyringen. Dette vil øke arbeidsmengden for kollegiets medlemmer. Det vil styrke kollegiets stilling ytterligere om vervet som ordinært kollegiemedlem endres ved å øke arbeidstiden for den enkelte, for eksempel til 15-20 prosent av full stilling. Kollegiets leder bør, som nå, gis mulighet for å fungere på full tid.

Kollegiets medlem Lønnum uttaler:

Det vises til at kollegiets flertall legger til grunn at alle *beslutninger* må treffes i kollegiet, og at det sikrer balanse mellom de fem valgte. Det kan umulig stemme i praksis når én av de fem har ledet arbeidet som fører frem til beslutning i kollegiet. Flertallets ovenfor uttalte oppfatning av hvordan situasjonen er og bør være, viser at de ønsker å beholde en ordning der én av de fem skal ha langt mer vidtgående oppgaver enn de andre og helt andre arbeidsmessige forutsetninger gjennom heltids verv. Dette er en oppskrift på ubalanse. Den er spesielt uheldig fordi denne ene meste innflytelsesrike personen kommer fra et regjeringsparti, som regel statsministerens. Kollegiet har vært, og er, prisverdig bevisst på at det skal holde seg fri for mistanke om partipolitiske motiver. Det er likevel vanskelig for allmennheten å være helt trygg på dette slik ordningen er, og er foreslått av flertallet. Lønnum mener også at det rent faktisk har vært noen tilfeller i historien der det tilsynelatende fraværet av ønsker om å beskytte sine egne, ikke helt har vært reelt.

Særlig om innstillinger til kollegiet i revisjonssakene

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Kollegiets flertall har under lovarbeidet argumentert for at kollegiets leder bør avgis innstilling til kollegiet i selve revisjonssakene. Dette er ikke et prinsipielt avgjørende punkt. Ut over det som går forut for igangsettelse av revisjoner og eventuelt underveis besluttes av kollegiet, ligger kollegiets interesse under saksforberedelsen særlig i at kollegiets perspektiver tas i betraktning. Dette hindres ikke ved at det er administrasjonen som avgir innstilling til kollegiet. En slik ordning har fordeler ved at den sikrer at det er tydelig hva som er administrasjonens faglige tilrådinger, og at det ikke oppstår uklarheter om hvem som har ansvar for innstillingene.

Andre forhold

Utvalget foreslår at medlemmene av kollegiet bare kan gjenoppnevnes én gang.

Et samlet kollegium ser ikke noe behov for en lovbestemt avgrensning av riksrevisorenes funksjonstid, og foreslår derfor å slette lovutkastet § 2-2 tredje ledd andre setning. Stortingets handlefrihet i valg av tillitsverv bør ikke begrenses. Stortinget vil uansett kunne begrense antall perioder riksrevisorene kan virke ved å oppnevne nye riksrevisorer i forbindelse med stortingsvalg. Det er viktig å være klar over at arbeidet i kollegiet er lagt opp slik at det er ett til to møter i måneden. Det tar lenger tid å komme «under huden» på virksomheten enn i et arbeidsforhold som er kontinuerlig.

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, vil subsidiært, for det tilfellet at det blir satt en tidsavgrensning i loven, uttale: To forhold bør vurderes i denne sammenheng, særlig sett i lys av at funksjonen som leder av kollegiet, for det tilfellet at det blir satt en tidsavgrensning i loven, er det to forhold som bør vurderes i denne sammenheng, særlig sett i lys av at funksjonen som leder av kollegiet fortsatt bør ha en særskilt rolle. Utvalgets forslag betyr at dersom en riksrevisor etter en periode som vanlig medlem utnevnes som leder av kollegiet, så vil funksjonstiden som leder bare være fire år. Kollegiets leder profilerer Riksrevisjonen i det offentlige rom og i internasjonale fora. En periode på fire år er svært kort sammenlignet med rollen som den ledende riksrevisoren har i andre land, med i Sverige 7 år, UK 10 år, USA 15 år og i Nederland for resten av livet. Det kan være grunner til å vurdere om tidsavgrensningen på to perioder bør gjelde som leder av kollegiet, mens ombudet som riksrevisor kan utøves i totalt tre perioder.

Et annet spørsmål som må vurderes, er når avgrensningen skal gjelde fra. Dersom det legges til grunn at alle som ved utløpet av denne perioden har tjenestegjort sammenhengende eller totalt over to perioder, ikke er valgbar, vil bare ett av kollegiets medlemmer (Nilsen) være valgbar for neste periode. Legger man til grunn to sammenhengende perioder, vil en til være valgbar. Det bør vurderes om beregningen skal starte fra neste valg eller i alle fall fra det tidspunkt denne bestemmelsen vedtas, slik at denne perioden er den første som medregnes. I en slik subsidiær løsning bør beregningen starte fra og med den perioden loven vedtas.

Utvalget viderefører ikke bestemmelsen i nåværende lov om begrensninger i andre oppgaver som riksrevisorene kan påta seg. Dette er begrunnet med at den foreslåtte habilitetsbestemmelsen vil være et tilstrekkelig vern mot at riksrevisorene deltar i behandlingen av saker der de på grunn av andre oppgaver eller roller er inhabile (jf. Dokument 19 (2023-2024) side 249).

Dersom Stortinget likevel skulle komme til at funksjonen som leder av kollegiet har en rolle som gjør det nødvendig med avgrensning av andre oppdrag, bør det gjøres samme endring som ble gjort for Sivilombudet, hvor det i sivilombudsloven (2021) § 34 tredje ledd ble tatt inn (kursivert her):

«Ombudet må ikke uten samtykke fra Stortinget *eller den det gir fullmakt*, ha annen stilling eller noe verv i offentlig eller privat virksomhet.»

Det anses lite hensiktsmessig om Stortinget i plenum må ta stilling til om kollegiets leder kan påta seg en avgrenset oppgave. Dette bør normalt kunne legges til Stortingets presidentskap, eventuelt Stortingets direktør.

Kollegiets oppnevning, sammensetning og ansattes representasjon i kollegiet i administrative saker

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler:

Ny lov § 2-2 beskriver kollegiets oppnevning og sammensetning. Lovutvalget har ikke vurdert ansattes representasjon i kollegiet.

Å ha ansatte representert i styrene er i dag vanlig i private og offentlige virksomheter, da styrene behandler administrative saker og ansettelsessaker, for å sikre medvirkning og at ansattes synspunkter i sakene kommer frem. Dette er ofte regulert i lov, se f.eks. universitets- og høyskoleloven § 9-3, finansforetaksloven § 8-4 og sentralbankloven § 2-3 (2) for sammensetning av styrene og i statsansatteloven § 6 ved ansettelser av styret.

Det er naturlig å se hen til andre virksomheter som Norge Bank, som har tilsvarende konstitusjonell rolle som Riksrevisjonen. I Norges Bank velges styremedlemmer av og blant de ansatte til å delta i behandlingen av administrative saker.

Riksrevisjonen mener det framstår som riktig at representanter for de ansatte på tilsvarende måte deltar i kollegiebehandlingen av administrative saker og i ansettelsessaker hvor kollegiet er ansettelsesmyndighet, se forslag til nytt annet ledd i § 2-2 under.

I saker som ikke dreier seg om administrative forhold eller ansettelser, er det krav om at tre av riksrevisorene stemmer for et forslag. Det kan reises spørsmål om det samme skal gjelde i henholdsvis administrative og ansettelsessaker. Da kan i realiteten flertall ikke oppnås uten at flertallet av riksrevisorene er enige. Det legges til grunn at minst fire av de som deltar i behandlingen av slike saker, må stemme for en sak for at vedtaket skal være gyldig.

Utover det som står i § 8-1, er det kollegiets ordinære medlemmer som bestemmer hva som er en administrativ sak.

Kollegiets medlem Lønnum uttaler:

Det er ønskelig å beholde dagens krav om alminnelig flertall blant de tilstedeværende, hvor minst tre riksrevisorer må delta. Det har i praksis vist seg at det til tider har vært vanskelig å samle mer enn tre, spesielt i hastesaker.

Oppsummering og forslag

Et samlet kollegium uttaler:

Kollegiets ansvar for revisjonen er ikke til hinder for at ledelsen av Riksrevisjonens *administrasjon* legges til en tjenesteperson. Hensynet til klare ansvarsforhold kan tilsi en slik ordning.

Når det gjelder ansvaret for Riksrevisjonens kjernevirksomhet – *revisjonene* – må imidlertid revisjonsdirektørens foreslåtte funksjon som daglig leder avstemmes mot kollegiets grunnlovsbestemte ansvar for revisjonen.

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler

Utvalget legger til grunn at kollegiet i ny lov skal ha samme ansvar for revisjonsvirksomheten som i dag. Utfordringen er at utvalgets forslag til lov fratar leder av kollegiet så mange virkemidler i utøvelsen av funksjonen at kollegiets mulighet for oppfølging ikke blir reell, og at det tydelige bildet som man har av leder av den norske Riksrevisjonen i norsk offentlighet, blir vesentlig svekket.

Forslag

- Et samlet kollegium uttaler: Grunnloven tillegger de fem valgte riksrevisorene ansvaret for revisjon av statens virksomhet. Dette utøves gjennom et kollegium. Alle vedtak og merknader knyttet til valg av revisjonsoppdrag, revisjonskriterier, konklusjoner og anbefalinger gjøres i samlet kollegium.

- Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler: Kollegiets leder gis mulighet for å fungere på full tid. For de øvrige riksrevisorene avsettes en arbeidstid tilsvarende 15-20 prosent av full stilling. Kollegiets leder utøver på vegne av kollegiet funksjon som Riksrevisjonens leder, men har ingen selvstendig beslutningsmyndighet.

Kollegiets medlem Lønnum uttaler: Kollegiets leder bør primært ikke ha en stilling på mer enn halv tid. For de øvrige riksrevisorene avsettes en arbeidstid tilsvarende 11-20 prosent av full stilling. Kollegiets leder kan i viktige saker, etter kollegiets egne beslutninger, representere Riksrevisjonen utad på samme måte som en styreleder i et AS.

- Et samlet kollegium uttaler: Det løpende ansvaret for de administrative funksjonene, inklusive ansvar for faglig kvalitet i revisjonsarbeidet, samt myndigheten til å innstille i saker til beslutning i kollegiet, legges til en revisjonsråd. Funksjonen skal ikke benevnes daglig leder.
- Et samlet kollegium uttaler: Innenfor rammen av at den administrative ledelsen legges til en administrativ stilling, skal kollegiets leder på vegne av kollegiet bl.a. ivareta formelle oppgaver overfor Stortinget, profilere Riksrevisjonens revisjonsarbeid utad, ivareta samfunnsdialogen og se til at kollegiets avgjørelser om revisjonsarbeidet følges opp. Kollegiets leder skal påse at kollegiet involveres tilstrekkelig tidlig og i tilstrekkelig omfang i saker som ligger til kollegiets ansvarsområde. Dette skal tydelig avgrenses mot at ansvaret for administrativt arbeid ligger hos revisjonsråden. Kollegiet skal behandle alle viktige saker og saker av prinsipiell betydning.

Kollegiets medlem Lønnum mener i tillegg at dette vil være opp til kollegiet selv å legge opp ifm. fordeling av oppgaver.

- Et samlet kollegium uttaler: Prinsipalt er det ikke noe behov for en lovbestemt avgrensning av riksrevisorenes funksjonstid.
- Subsidiært uttaler kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum: For det tilfellet at det blir satt en tidsavgrensning i loven, bør funksjonstiden som leder av kollegiet avgrenses til to perioder. Den samlede funksjonstiden som medlem av kollegiet avgrenses til tre perioder. Ved avgrensningen av riksrevisorenes adgang til oppnevning for ny periode, anses denne valgperioden hvor ny lov eventuelt vedtas, som den første som regnes med.
- Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler: To representanter velges av og blant de ansatte til å delta i behandlingen av administrative saker og i tilsetninger hvor kollegiet er tilsettingsmyndighet.

I Riksrevisjonens forslag til utforming av kapittel 2 i ny lov om Riksrevisjonen er avvik fra Riksrevisjonsutvalgets forslag markert med overstrykning der vi foreslår sletting og med kursiv der vi foreslår tilføyelser. I paragrafoverskrifter står lovutvalgets utkast i kursiv, mens Riksrevisjonens forslag til endring er markert med vanlig skrift.

Kapittel 2 Riksrevisjonens ledelse

Kollegiets flertall, alle unntatt Lønnum, uttaler at kapittel 2 bør lyde:

§ 2-1 Riksrevisjonens øverste ledelse

Kollegiet er Riksrevisjonens øverste ledelse. Kollegiet består av fem riksrevisorer. ~~Den daglige ledelse av Riksrevisjonen ivaretas av en revisjonsdirektør.~~

§ 2-2 Kollegiets oppnevning og sammensetning mv.

Stortinget velger fem riksrevisorer med personlige varamedlemmer etter innstilling fra Stortingets presidentskap. Stortinget utpeker leder og nestleder blant de fem riksrevisorene.

To representanter velges i tillegg av og blant de ansatte til å delta i behandlingen av administrative saker omtalt i denne lov § 8-1 og ved ansettelse hvor kollegiet er ansettelsesmyndighet, jf. § 8-2. Valgmåten for disse medlemmene avtales mellom de lokale partene.

Til verv som riksrevisor kan ikke velges:

- a) Stortingets representanter og vararepresentanter
- b) statsrådets medlemmer, statssekretærer og statsrådenes politiske rådgivere

Riksrevisorene og varamedlemmene for disse velges for fire år, og tiltrer 1. januar året etter stortingsvalget. De kan gjenoppnevnes for ytterligere ~~én periode~~ *perioder*.

Ved valg av riksrevisorer bør det legges vekt på politisk erfaring, personlig egnethet og at kollegiet samlet bør ha kunnskap om virksomhetsstyring og offentlig forvaltning. Det bør legges til rette for at allmennheten kan fremme forslag til kandidater til vervene som riksrevisor.

Stortinget fastsetter godtgjørelse til riksrevisorene og varamedlemmene.

Subsidiær utforming av § 2-2 fjerde ledd (ved begrensing av funksjonstiden for riksrevisorene)

Riksrevisorene og varamedlemmene for disse velges for fire år, og tiltrer 1. januar året etter stortingsvalget. De kan gjenoppnevnes for ytterligere ~~én periode~~ *to perioder*. *Samme person kan bare være leder av kollegiet i to perioder.*

§ 2-3 Avsetting av riksrevisor

En riksrevisor kan ikke avsettes med mindre riksrevisoren grovt forsømmer sitt verv eller gjennom sin atferd viser seg klart uskikket til vervet. En beslutning om å avsette en riksrevisor må skje med tre fjerdedels flertall i Stortinget.

§ 2-4 Kollegiets ansvar

Kollegiet har det øverste ansvaret for Riksrevisjonens virksomhet og skal behandle viktige saker og saker av prinsipiell betydning. Kollegiet har ansvaret for revisjonsvirksomheten og den overordnede styringen av Riksrevisjonen, inkludert de administrative oppgavene nevnt i § 8-1.

Alle saker som Riksrevisjonen sender til Stortinget, skal være behandlet av kollegiet. Den enkelte riksrevisor har rett til å la egne merknader følge sakene som sendes til Stortinget.

§ 2-5 Kollegiets saksbehandling

Kollegiets beslutninger krever at minst tre riksrevisorer er enige. *I saker hvor representanter for de ansatte deltar i beslutningen etter § 2-2 andre ledd, må minst fire av dem som deltar i beslutningen, være enige.*

Kollegiets leder skal innkalle de øvrige riksrevisorene til møter så ofte det er nødvendig, eller dersom en riksrevisor ber om det. Leder i kollegiet leder møtene. *Leder av kollegiet opptre på vegne av kollegiet mellom møtene.*

Kollegiets nestleder overtar leders oppgaver når leder er fraværende.

§ 2-6 Revisjonsdirektøren – Revisjonsråden

~~Revisjonsdirektøren~~ *Revisjonsråden* leder *Riksrevisjonens administrasjon* og har det daglige administrative, økonomiske, personalmessige og faglige ansvaret for Riksrevisjonen. Kollegiet kan gi nærmere retningslinjer for arbeidsdelingen mellom kollegiet og ~~revisjonsdirektøren~~ *revisjonsråden*.

~~Revisjonsdirektøren~~ *Revisjonsråden* er sekretær for kollegiet, forbereder og gir sin anbefaling i saker som legges frem for kollegiet, og er ansvarlig for å iverksette kollegiets vedtak.

Subsidiært, ved begrensning av funksjonstid for riksrevisorene:

§ 9-2 *Overgangsbestemmelser*

Ved beregning av perioder etter § 2-2 tredje ledd andre og tredje punktum medregnes bare perioder fra og med den perioden loven er vedtatt.

I loven ellers endres benevnelsen «revisjonsdirektør» til «revisjonsråd».

Kollegiets medlem Lønnum uttaler til kapittel 2:

§ 2-1 *Riksrevisjonens øverste ledelse*

Kollegiet er Riksrevisjonens øverste ledelse. Kollegiet består av fem riksrevisorer. ~~Den daglige ledelse av Riksrevisjonen ivaretas av en revisjonsdirektør.~~ (Likt som flertallet)

§ 2-2 *Kollegiets oppnevning og sammensetning mv.*

Stortinget velger fem riksrevisorer med personlige varamedlemmer etter innstilling fra Stortingets presidentskap. Stortinget utpeker leder og nestleder blant de fem riksrevisorene.

Til verv som riksrevisor kan ikke velges:

- a) Stortingets representanter og vararepresentanter
- b) statsrådets medlemmer, statssekretærer og statsrådenes politiske rådgivere

Riksrevisorene og varamedlemmene for disse velges for fire år, og tiltrer 1. januar året etter stortingsvalget. De kan gjenoppnevnes for ytterligere ~~én periode~~ *perioder*.

Ved valg av riksrevisorer bør det legges vekt på politisk erfaring, personlig egnethet og at kollegiet samlet bør ha kunnskap om virksomhetsstyring og offentlig forvaltning. Det bør legges til rette for at allmennheten kan fremme forslag til kandidater til vervene som riksrevisor

Stortinget fastsetter godtgjørelse til riksrevisorene og varamedlemmene. (Likt som flertallet).

Det også bør legges vekt på faglige kvalifikasjoner og faglig bredde i det samlede kollegium. (Kun Lønnum ad «faglig bredde».)

§ 2-3 *Avsetting av riksrevisor*

En riksrevisor kan ikke avsettes med mindre riksrevisoren grovt forsømmer sitt verv eller gjennom sin atferd viser seg klart uskikket til vervet. En beslutning om å avsette en riksrevisor må skje med tre fjerdedels flertall i Stortinget.

§ 2-4 *Kollegiets ansvar*

Kollegiet har det øverste ansvaret for Riksrevisjonens virksomhet og skal behandle viktige saker og saker av prinsipiell betydning. Kollegiet har ansvaret for revisjonsvirksomheten og den overordnede styringen av Riksrevisjonen, inkludert de administrative oppgavene nevnt i § 8-1.

Alle saker som Riksrevisjonen sender til Stortinget, skal være behandlet av kollegiet. Den enkelte riksrevisor har rett til å la egne merknader følge sakene som sendes til Stortinget.

§ 2-5 *Kollegiets saksbehandling*

Kollegiets medlem Lønnum uttaler til § 2-5: Kollegiet kan treffe beslutning når minst tre er til stede, og det må være alminnelig flertall blant de tilstedeværende.

§ 2-6 ~~Revisjonsdirektøren~~ Revisjonsråden

~~Revisjonsdirektøren~~ *Revisjonsråden leder Riksrevisjonens administrasjon og har det daglige administrative, økonomiske, personalmessige og faglige ansvaret for Riksrevisjonen. Kollegiet kan gi nærmere instruks, retningslinjer og fullmakter for arbeidsdelingen mellom kollegiet og ~~revisjonsdirektøren~~ til revisjonsråden.*

~~Revisjonsdirektøren~~ Revisjonsråden er sekretær for kollegiet, forbereder og gir sin anbefaling i saker som legges frem for kollegiet, og er ansvarlig for å iverksette kollegiets vedtak.

I loven ellers endres benevnelsen «revisjonsdirektør» til «revisjonsråd».

Del 2 Kommentarer til de enkelte paragrafer i utkastet til lov

Der Riksrevisjonen har forslag til endring i lovutkastets paragrafer, eller forslag til nye paragrafer, er avvikene fra Riksrevisjonsutvalgets forslag markert med overstrykning der vi foreslår sletting og med kursiv der vi foreslår tilføyelser. I paragrafoverskrifter står lovutvalgets utkast i kursiv, mens Riksrevisjonens forslag til endring er markert med vanlig skrift.

1.1 Riksrevisjonens formål

1.2 Riksrevisjonens ansvarsområde og oppgaver

Til § 1-2 første ledd

Bevilgningsreglementet § 10 andre ledd lyder i dag:

«Ved tilskudd eller lån til offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt statlig kontroll, skal det tas forbehold om adgang for tilskuddsforvalteren til å føre kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene.»

Tidligere fulgte det av bevilgningsreglementet (1959) § 17 at forbehold om kontroll også skulle omfatte kontroll fra Riksrevisjonen (se kursivering):

«Når det av statsmidler ytes tilskott eller bidrag til offentlig eller privat virksomhet som ellers ikke er undergitt departementets kontroll, skal det hvis ikke annet bestemmes, overfor mottakeren tas forbehold om adgangen for den forvaltningsgren som yter bidrag eller tilskott, *og for Riksrevisjonen*, til å iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.»

Da bevilgningsreglementet ble vedtatt på ny i 2005, ble formuleringen om kontrolladgang for Riksrevisjonen tatt ut av § 10 andre ledd (som ellers videreførte § 17 i det gamle reglementet). I St.prp. nr. 48 (2004-2005) side 21 er det begrunnet slik:

«Finansdepartementet foreslår at den nevnte bestemmelsen videreføres i forslaget § 10 annet ledd. Det er imidlertid ikke lenger nødvendig å ta forbehold overfor offentlige eller private virksomheter som mottar tilskudd om kontrolladgang for Riksrevisjonen. Etter § 12 tredje ledd i lov 7. mai 2004 om Riksrevisjonen, har revisjonen nå fått lovhjemmel for å kreve innsyn hos slike tilskuddsmottakere for å kontrollere at tilskuddet benyttes etter forutsetningene. Det legges for øvrig opp til en noe enklere språklig utforming av bestemmelsen, men uten at det tas sikte på noen realitetsendringer.

Finanskomiteen sluttet seg til regjeringens forslag, se Innst. S. nr. 187 (2004-2005) punkt 3.4.2.2.

Den adgangen til å «kontrollere» tilskuddsmottakere som Riksrevisjonen har etter gjeldende lov om Riksrevisjonen § 12 tredje ledd, er begrenset. Paragrafen gir en rett til informasjon overfor mottakeren av tilskudd eller bidrag, men verken den paragrafen eller andre paragrafer i loven gir noen hjemmel for revisjon eller kontroll av slike mottakere ut over dette. Slik sett fremstår retten til informasjon overfor tilskuddsmottaker som et virkemiddel for gjennomføring av revisjon med virksomheter som faller inn under lovens ordinære virkeområde. Denne begrensningen blir ytterligere synliggjort ved den beskrivelsen av Riksrevisjonens «ansvarsområde» som fremgår av lovutkastet § 1-2 første ledd andre punktum: Ansvarsområdet er i utgangspunktet begrenset til å gjelde «staten», slik at private rettssubjekter og

kommuner/fylkeskommuner faller utenfor. Rettssubjekter utenfor staten er bare omfattet dersom det følger særskilt av loven, jf. § 1-2 første ledd tredje punktum.

Det vil i tilstrekkelig grad ivareta Riksrevisjonens kontrolladgang.

1.2.1 Riksrevisjonens internasjonale engasjement og bistandsvirksomhet

Utvalget foreslår i punkt 22.7 å videreføre Riksrevisjonens adgang til å påta seg å revidere internasjonale organisasjoner, delta i internasjonale organisasjoner og delta i internasjonal bistandsvirksomhet og viser til lovutkastet § 1-2 tredje ledd. I lovutkastet ligger følgende formulering: «*Riksrevisjonen kan påta seg å revidere internasjonale organisasjoner og delta i internasjonal bistandsvirksomhet*». I dagens lov om Riksrevisjonen § 9 sjette ledd benyttes følgende formulering: «*Riksrevisjonen kan påta seg revisjons-, kontroll- eller bistandsoppdrag internasjonalt.*»

Som utvalget påpeker i punkt 22.6.1 er internasjonalt engasjement og samarbeid en del av enhver riksrevisjons virksomhet, det bemerkes videre at dette gjelder især deltakelse i internasjonale samarbeidsfora for riksrevisjoner og oppdrag som revisor for internasjonale organisasjoner eller deltakelse i revisjonsstyrer for slike, og deltakelse i fagfellevurderinger av andre lands riksrevisjoner.

Riksrevisjonen er enig i at det ikke bør kreve noen særskilt lovhjemmel å delta i internasjonale samarbeidsfora for riksrevisjoner eller å delta i fagfellevurderinger av andre lands riksrevisjoner. Når det gjelder revisjonsoppgaver internasjonalt, skriver utvalget i merknadene til lovutkastet § 1-2 tredje ledd: «*Tredje ledd viderefører i hovedsak bestemmelsen i dagens lov § 9 sjette ledd og fastsetter at Riksrevisjonen kan påta seg å revidere internasjonale organisasjoner og delta i internasjonal bistandsvirksomhet.*» Riksrevisjonen oppfatter at dette ikke er ment å være begrensende sammenlignet med dagens praksis slik den er beskrevet i rapporten. Det er ikke bare ønskelig å kunne revidere internasjonale organisasjoner, men det vil også være formålstjenlig å kunne utføre andre revisjonsnære oppdrag for slike organisasjoner, f.eks. rene prosjektrevisjoner og evalueringer, samt å delta i revisjonsstyrer o.l.

Det foreslås derfor at formuleringen utvides noe, slik at ny § 1-2 tredje ledd blir:

Riksrevisjonen kan påta seg *revisjonsoppdrag internasjonalt* ~~å revidere internasjonale organisasjoner~~ og delta i internasjonal bistandsvirksomhet.

1.3 Riksrevisjonens uavhengighet

Til § 1-3 andre ledd (om Stortingets adgang til å pålegge Riksrevisjonen å sette i gang bestemte revisjoner):

Riksrevisjonsutvalget gir i utredningen på side 73 en oversikt over tilfeller der Stortinget har gitt Riksrevisjonen konkrete pålegg om å gjennomføre særlige undersøkelser, jf. gjeldende lov om Riksrevisjonen § 9 sjuende ledd.

Det har hendt at Stortinget uten komitébehandling eller annen dokumentert saksforberedelse har vedtatt et pålegg til Riksrevisjonen om å gjennomføre en undersøkelse. Dette skjedde i forbindelse med trontaledebatten 6. oktober 2020. Resultatene av undersøkelsen ble rapportert i Dokument 1 (2022-2023) punkt 5.8. Riksrevisjonsutvalget har, for å markere at det bør være en terskel for å pålegge Riksrevisjonen å sette i gang bestemte undersøkelser, foreslått at dette kan skje bare i «særlige tilfeller», jf. lovutkastet § 1-3 andre ledd. Utvalget viser til at myndigheten må brukes med varsomhet, på en måte som ikke kan reise tvil om Riksrevisjonens uavhengighet og integritet, og at det må vurderes om revisjon i regi av Riksrevisjonen er det rette virkemidlet, jf. utredningen side 74. Disse forholdene tilsier at forslag om å rette pålegg til Riksrevisjonen som det kan være aktuelt å vedta, blir forberedt i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, eventuelt i presidentskapet. Riksrevisjonen ber Stortinget være oppmerksom på dette spørsmålet og eventuelt vurdere om det er behov for endrede rutiner eller endret regulering.

Til § 1-3 tredje ledd:

Utvalget foreslår i lovutkastet § 1-3 tredje ledd at forvaltningen ikke kan utøve myndighet overfor Riksrevisjonen som kan påvirke den uavhengige og objektive utøvelsen av Riksrevisjonens revisjon. Utvalgets forslag bygger på en forutsetning om at forvaltningen i mange tilfeller kan utøve myndighet overfor Riksrevisjonen.

Spørsmålet om Stortingets kontrollorganer bør kunne underlegges forvaltningens tilsyns- og kontrollmyndighet, eventuelt også annen tyngende myndighetsutøvelse, ble drøftet i Harberg-utvalgets rapport (Dokument 21 (2020-2021)) punkt 10.9.1 og 10.9.2. Drøftelsen skjedde særlig med sikte på tilsyn og kontroll med Sivilombudet, men drøftelsene er meget relevante også med sikte på Riksrevisjonen. Harberg-utvalget bygger på at det «... neppe i norsk rett [er] en trinnhøyere konstitusjonell skranke mot at forvaltningen kan utøve myndighet overfor ombudet, selv om det er klare prinsipielle og praktiske betenkeligheter ved dette» (her gjengitt fra Riksrevisjonsutvalgets utredning side 105). Riksrevisjonsutvalgets drøftelser bygger videre på Harberg-utvalgets drøftelser.

Riksrevisjonen har merket seg utvalgets forslag, men finner grunn til å minne om de betenkelighetene Harberg-utvalget viser til. Det sentrale poenget er her at i en situasjon hvor to organer gjensidig kontrollerer hverandre, vil det kunne være en fare for at gjensidigheten påvirker kontrollen, eller at det kan oppfattes slik.

Riksrevisjonsutvalget mener det ikke er gitt at utfordringene med en gjensidig kontrollfunksjon gjør seg gjeldende med samme styrke for Riksrevisjonen som for Sivilombudet, siden Riksrevisjonens virksomhet mer er innrettet mot økonomi, systemer og effektivitet enn mot spørsmål om rettigheter og plikter i enkelttilfeller (utredningen side 106). Riksrevisjonen vil påpeke at hensynet til uavhengigheten ikke nødvendigvis står svakere for Riksrevisjonens virksomhet enn for Sivilombudets. Særlig gjelder dette for forvaltningsrevisjonen. Det skyldes at Riksrevisjonen i større grad enn Sivilombudet selv må ta stilling til hvilke undersøkelser som bør iverksettes overfor hvem, at Riksrevisjonen i stor grad selv må utforme kriterier for revisjonen, og at utforming av funn, kritikk og anbefalinger innebærer vesentlige elementer av skjønn. Det kan dermed prinsipielt ligge en fare for at Riksrevisjonens virksomhet som følge av forvaltningens kontroll- og tilsynsvirksomhet blir påvirket, eller at allmennheten kan ha mistanke om at det skjer.

Riksrevisjonen understreker derfor som en avgjørende premiss det som fremgår av merknadene til § 1-3 tredje ledd om at forvaltningen ikke kan utøve myndighet overfor Riksrevisjonen som kan påvirke den uavhengige og objektive utøvelsen av Riksrevisjonens revisjon (utredningen side 296):

«Riksrevisjonen bestemmer i det enkelte tilfelle om det foreligger risiko for slik påvirkning.»

Selv om avgjørelse må skje i det enkelte tilfellet, må avgjørelsen også kunne bygge på generelle betraktninger om hva konsekvensene på lengre sikt ville være av at tilsynet, kontrollen e.l. ble gjennomført som planlagt eller varslet.

2 Riksrevisjonens ledelse

Se del 1.

3 Riksrevisjonens oppgaveutførelse

3.1 Generelle krav til oppgaveutførelsen

Vi anbefaler at «følge opp revisjoner» legges til i lovutkastet § 3-1 andre ledd. Oppfølging av tidligere revisjonsfunn og anbefalinger er sentralt for å følge med på om anbefalingene og de forutsetningene Stortinget vektla i behandlingen av rapporten, er fulgt opp. Stortinget har tidligere uttalt viktigheten av å følge

opp tidligere revisjoner, slike oppfølgingsrevisjoner blir i dag rapportert både i Dokument 3:1 og Dokument 1 eller som egne saker i Dokument 3-serien. Oppfølgingen bør både planlegges og gjennomføres i samsvar med god statlig revisjonsskikk.

Forslag til endringer i § 3-1 andre ledd:

Riksrevisjonen skal planlegge, gjennomføre, dokumentere, og rapportere og følge opp revisjoner sitt arbeid i samsvar med god statlig revisjonsskikk.

3.1.1 Riksrevisjonens bidrag til å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet

Etter lovutkastet § 1-2 andre ledd «skal» Riksrevisjonen «bidra til å forebygge og avdekke økonomisk kriminalitet».

I merknad til § 1-2 andre ledd første punktum er det lagt til grunn at bestemmelsen viderefører dagens lov § 9 fjerde ledd. I forslaget er «økonomisk kriminalitet» tatt inn til erstatning for «misligheter», som benyttes i dagens lov. Det framgår av merknaden til bestemmelsen at denne endringen anses for å være av språklig karakter, og at den ikke er ment å innebære endringer i Riksrevisjonens oppgaver. Utvalget viser til at tilsvarende endring ble foretatt i revisorloven av 2021, jf. utredningen side 212.

På bakgrunn av ovennevnte forutsetninger, legger Riksrevisjonen til grunn at forslaget er en videreføring av dagens regler.

I lovutkastets kapittel 1 benyttes «økonomisk kriminalitet», mens det i kapittel 4 benyttes «misligheter». Riksrevisjonen tolker som nevnt utvalget slik at lovutkastet ikke skal innebære noen realitetsendringer i Riksrevisjonens oppgaver eller prioriteringer. Vi ber om at det vurderes om begrepsbruken er konsistent når det gjelder begrepene «økonomisk kriminalitet» og «misligheter».

3.2 Habilitet

Utvalget foreslår i § 3-2 første og andre ledd bestemmelser om habilitet særskilt for revisjonsarbeidet, til forskjell fra administrative saker, som er regulert i siste ledd i paragrafen. At første og andre ledd er begrenset til å gjelde revisjonssakene, bør fremgå direkte av ordlyden der, tilsvarende som etter gjeldende lov § 19 første ledd.

Habilitetsstandarder i forvaltningsloven § 6 andre ledd danner et utgangspunkt for habilitetsvurderingen ved utføring av revisjonsoppgaver etter lovutkastet § 3-2 første ledd. Likevel slik at det i lovutkastet § 3-2 første ledd er tatt hensyn til at revisjonsarbeidet normalt ikke består i at det treffes «avgjørelser», og ved at hensynet til revisors uavhengighet og objektivitet er særskilt fremhevet.

I merknadene til § 3-2 fremheves følgende (utredningen side 299):

«Til sammen tilsvarer første og andre ledd i stor grad regelen i forvaltningsloven § 6 andre ledd. Den er ment å skulle forstås på samme måte.»

Selv om det overordnede vurderingstemaet i lovteksten i det ytre har vesentlige fellestrekk med forvaltningslovens standard, vil Riksrevisjonen fremheve betydningen av at lovteksten viser til revisors uavhengighet, som er et sentralt tema både i revisorloven kapittel 8, inkludert den overordnede bestemmelsen i § 8-1, og i de internasjonale standardene. Habilitetsstandarder må forstås i lys av den sammenhengen den inngår i.

Ut fra dette må det ved praktiseringen av bestemmelsen tas hensyn til blant annet særtrekk ved revisjonsarbeidet, etterlevelse av de standarder for uavhengighet som ellers gjelder ved revisjon, samt særlige forhold knyttet til Riksrevisjonens organisering, inkludert kollegiets særskilte rolle. Selv om utvalget i utredningen på side 248 avviser å ta direkte inn i lovteksten formuleringer fra revisorloven § 8-1 andre ledd om de typene risiko (egenkontroll, egeninteresse, partiskhet, fortrolighet eller press) som kan være egnet til å

svekke tilliten til revisors uavhengighet, kan disse forholdene etter omstendighetene fortsatt gi veiledning ved habilitetsvurderingen, sammen med andre omstendigheter.

Både dagens lov og lovutkastet har en ufullstendig regulering av saksbehandlingen av habilitetsspørsmål som oppstår i revisjonsarbeidet. Det er ikke noen paragraf som tilsvarende forvaltningsloven § 8, som regulerer saksbehandlingen, også når det oppstår spørsmål om habilitet for medlemmer av kollegiale organer. I dag er spørsmålet bare regulert i en intern «Rutine for behandling av spørsmål om habilitet i Riksrevisjonen».

Av informasjonshensyn, og for å unngå misforståelser, bør det i den nye lovbestemmelsen om habilitet i revisjonsarbeidet tas inn en setning om at forvaltningsloven § 8 gjelder tilsvarende ved avgjørelse av habilitetsspørsmål.

Riksrevisjonen foreslår etter dette følgende utforming av § 3-2:

§ 3-2 Habilitet

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Riksrevisjonen, er inhabil til å delta i utførelsen av Riksrevisjonens ~~oppgaver~~ *revisjonsoppgaver* dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til at oppgaven vil bli utført på en uavhengig og objektiv måte.

I vurderingen etter første ledd skal det legges vekt på om oppgaveutførelsen kan innebære en fordel eller ulempe for vedkommende eller noen som denne har en nær personlig tilknytning til.
Forvaltningsloven § 8 gjelder tilsvarende ved avgjørelse av habilitetsspørsmål.

For behandling av administrative saker for Riksrevisjonen gjelder forvaltningsloven §§ 6 til 9 første ledd.

~~Statsansatteloven § 39 om forbud mot å motta gaver i tjenesten gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Riksrevisjonen.~~

Til § 3-2 (gaver i tjenesten; register over verv og økonomiske interesser)

Lovutkastet § 3-2 fjerde ledd gir statsansatteloven § 39 (forbud mot å motta gaver i tjenesten) anvendelse på «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Riksrevisjonen», noe som innebærer at også riksrevisorene er omfattet. Tilsvarende bør hjemmelen i statsansatteloven § 39 a for å opprette register over verv og økonomiske interesser gis anvendelse på riksrevisorene og riksrevisorenes personlige varamedlemmer. Både for riksrevisorene og varamedlemmer bør registrering kunne skje i henhold til vedtatt reglement etter utnevning, men før vervet er utøvd.

Lovteknisk bør henvisningen til disse bestemmelsene tas inn i en egen paragraf, og ikke som del av paragrafen om habilitet. Paragrafen bør utformes slik at den i prinsippet også omfatter eksterne bidragsyttere (enten de bistår i revisjonen eller med administrative oppgaver). En særskilt paragraf kan formuleres slik:

§ 3-3 Virkeområdet til bestemmelsene i statsansatteloven §§ 39 og 39 a

Statsansatteloven § 39 om forbud mot gaver i tjenesten og § 39 a om hjemmel for registrering av verv og økonomiske interesser gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Riksrevisjonen.

Det bør fremgå klart av forarbeidene at hjemmelen i statsansatteloven § 39 a kan benyttes også overfor riksrevisorenes personlige varamedlemmer, slik at eventuell registrering kan skje før det oppstår spørsmål om å møte i kollegiet.

4 Regnskapsrevisjon

Riksrevisjonen støtter i det alt vesentligste utvalgets forslag til lovregulering av regnskapsrevisjon, men har forslag til noen justeringer i enkelte av paragrafene.

4.2 Revisjon av statsregnskapet

For å unngå misforståelser og bedre samsvar med formkrav til årsregnskapene foreslår Riksrevisjonen å justere litt på ordlyden i paragrafen:

§ 4-2 Revisjon av statsregnskapet

Riksrevisjonen skal revidere om statsregnskapet er riktig avlagt og presentert, og i samsvar med gjeldende regler om statsregnskapet.

Vi legger til grunn at det ligger innenfor Riksrevisjonens oppgaver også å vurdere nødvendige analyser av statsregnskapet i tilknytning til revisjoner.

4.3 Revisjon av årsregnskapet, årsrapporten og disposisjonene

Riksrevisjonen mener at formuleringen «revidere ... opplysningene i årsrapporten» er uheldig, og at «vurdere» vil være en mer hensiktsmessig formulering og i samsvar med tilsvarende regulering i revisorloven § 9-4 andre ledd.

For finansiell revisjon betyr «revidere» å oppnå tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at noe ikke er vesentlig feil, og det krever at revisor kan konkludere med betryggende sikkerhet. Dette er en betydelig mer omfattende og ressurskrevende oppgave enn det som er dagens praksis for å vurdere årsrapporten i den finansielle revisjonen.

Riksrevisjonen mener derfor også at omtale av Riksrevisjonens plikter knyttet til årsrapporten tas ut av overskriften i lovutkastet § 4-3, men omtales i teksten i denne paragrafen.

Riksrevisjonen vurderer videre at det er noe overlapp mellom § 4-3 og § 4-4 bokstav c og foreslår at siste del, etter komma, av § 4-3 første ledd tas ut for å unngå duplisering. Forslag til ny ordlyd av denne paragrafen blir:

§ 4-3 Revisjon av årsregnskapet, årsrapporten og disposisjonene

Riksrevisjonen skal revidere om årsregnskapet gir et dekkende bilde og er i samsvar med gjeldende regler, og være oppmerksom på muligheten for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet enten det skyldes utilsiktede feil eller misligheter.

Riksrevisjonen skal revidere om opplysningene i årsrapporten gis i samsvar med gjeldende regler, og om opplysningene i årsrapporten stemmer overens med årsregnskapet. Riksrevisjonen skal i tilknytning til revisjon av årsregnskapet vurdere om virksomhetens årsrapport er konsistent med årsregnskapet og om årsrapporten inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regler.

Riksrevisjonen skal revidere om disposisjonene som ligger direkte til grunn for regnskapet, er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, herunder med gjeldende regler for statlig økonomistyring. Hvilke disposisjoner som skal revideres, vurderes ut fra vesentlighet og risiko.

4.6 Riksrevisjonens plikter ved avgivelse av revisjonsberetning

Et krav om å avgi beretning «uten opphold» kan tolkes snevert, noe som vil bety at Riksrevisjonen ikke selv kan prioritere rekkefølgen på og tidspunktene for avgivelse av revisjonsberetningene. Vi anbefaler at det legges til «ugrunnet», slik at teksten harmonerer med fristkravet i revisorloven § 9-7 første ledd fjerde punktum.

Hva som ligger i ordlyden «etter at årsregnskapet er utarbeidet» i lovutkastet § 4-6 første ledd annen setning, er litt uklart. Ordlyden her er identisk med revisorloven § 9-7 første ledd fjerde punktum. Forarbeidene viser her til at tidspunktet for når årsregnskapet anses som «utarbeidet», er «når styret i et aksjeselskap har vedtatt årsregnskapet» (NOU 2017: 15, merknad til § 9-7). Måten årsregnskapet utarbeides og avlegges i staten er forskjellig fra privat sektor. Krav til statlige virksomheters årsregnskap fremkommer i bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 3.4, hvor det heter: «*Virksomheten skal ved årets slutt utarbeide og avlegge et årsregnskap med noter i tråd med disse bestemmelsene, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement.*» I bestemmelsene punkt 3.4.1 heter det videre: «*Årsregnskapet avlegges ved virksomhetsleders signatur på ledelseskommentarer til årsregnskapet. Avlagt årsregnskap skal oversendes departementet med kopi til Riksrevisjonen så snart det er avlagt og innen 15. mars, jf. pkt. 2.3.3.*»

Riksrevisjonen vil også bemerke at kravet i siste del av første ledd andre punktum om at beretningen skal avgis selv om årsregnskapet ikke foreligger eller er ufullstendig, virker overflødig. Kravet harmonerer ikke med revisorloven av 2020, hvor en tilsvarende regulering i revisorloven av 1999 § 5-6 første ledd ikke ble videreført. Vi foreslår derfor at dette kravet tas ut.

Vi foreslår også at Riksrevisjonens plikter knyttet til årsrapporten som nevnt i § 4-3 omtales i § 4-6.

Forslag til ny ordlyd av denne paragrafen blir:

§ 4-6 Riksrevisjonens plikter ved avgivelse av revisjonsberetning

Riksrevisjonen skal i samsvar med god statlig revisjonsskikk avgi en revisjonsberetning til den ansvarlige som viser resultatet av revisjonen av årsregnskapet og *vurderingen av årsrapporten*. Revisjonsberetningen avgis uten *ugrunnet* opphold etter at årsregnskapet er utarbeidet og *avlagt*, og avgis selv om årsregnskapet ikke foreligger eller er ufullstendig.

Dersom Riksrevisjonen i revisjonsberetningen konkluderer med forbehold, negativt eller ikke har tilstrekkelig grunnlag for å konkludere, skal årsaken til dette beskrives.

4.7 Årlig rapportering til Stortinget om regnskapsrevisjonen

I regnskapsrevisjonen vil det ikke alltid foreligge merknader som skal forelegges berørte statsråder. For å ta høyde for dette foreslår vi følgende formulering til § 4-7 andre punktum:

Før en sak rapporteres til Stortinget, skal Riksrevisjonens *eventuelle* merknader forelegges for berørte statsråder til uttalelse.

5 Forvaltningsrevisjon og revisjon av statens eierstyring

5.1 Forvaltningsrevisjon

Riksrevisjonen mener det er positivt at det i loven defineres to hovedoppgaver for Riksrevisjonen – regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Utvalget trekker opp grensene mot regnskapsrevisjon på en god og tydelig måte. Vi er enig i at revisjoner av etterlevelse av lover og regelverk som *ikke* knytter seg til budsjett og regnskap (økonomiske disposisjoner), er en del av forvaltningsrevisjon, og videre at det er opp til Riksrevisjonen å bestemme hvilken revisjonsstandard som skal benyttes. Dette er i tråd med våre revisjonsfaglige vurderinger.

Til § 5-1

Lovutkastet § 5-1 første ledd er i hovedsak en videreføring av bestemmelsen i dagens lov. Riksrevisjonen merker seg at utvalget har valgt å ikke videreføre henvisningen til Stortingets vedtak og forutsetninger i bestemmelsen om forvaltningsrevisjon. Utvalget peker på at dette følger av formålsbestemmelsen i loven. Utvalget peker samtidig på at formuleringen «i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger» ikke er videreført i ny bestemmelse om forvaltningsrevisjon for å indikere et vidt og overordnet nedslagsfelt for denne type undersøkelser. Vi forstår at utvalget i denne sammenheng er særlig opptatt av at Riksrevisjonen også må kunne påpeke svakheter i lover og andre vedtak Stortinget har gjort. Dette er Riksrevisjonen positiv til, og vi er enig i at forvaltningsrevisjon har et vidt nedslagsfelt. Samtidig mener vi at dette må forstås å inngå i § 5-1 tredje ledd om at Riksrevisjonen kan revidere egnetheten av alle virkemidler som benyttes for å nå fastsatte mål.

Utvalget mener at Riksrevisjonen fortsatt kan undersøke om regelverk fastsatt av Stortinget etterleves, men stiller spørsmål om formuleringen «Stortingets vedtak og forutsetninger» i nåværende lov og instruks kan ha bidratt til for stort fokus på regeletterlevelse i forvaltningsrevisjonen. Utvalget er opptatt av at forvaltningsrevisjonen i større grad skal konsentrere seg om ressursbruken er effektiv, i hvilken grad fastsatte mål nås, og om økonomiforvaltningen er nøktern og forsvarlig, og i mindre grad forvaltningens etterlevelse av lover og regelverk. Riksrevisjonen er positiv til denne tilnærmingen, men mener det er viktig å påpeke at forvaltningsrevisjon også ofte innebærer en vurdering av om regelverk og andre vedtak er etterlevd. Slik må det også være framover. For å ivareta etterlevelsesperspektivet i forvaltningsrevisjon er det viktig at Stortingets vedtak og forutsetninger kommer tydelig frem av bestemmelsen om forvaltningsrevisjon. Vi kan ikke se at denne forankringen er til hinder for en økt oppmerksomhet om effektivitet, måloppnåelse og økonomiforvaltning i revisjonen. Stortingets vedtak og forutsetninger er det sentrale utgangspunktet for all forvaltningsrevisjon, uavhengig av hvilket perspektiv som legges til grunn.

Riksrevisjonen legger til grunn at Riksrevisjonen fortsatt skal kunne gjennomføre revisjoner av om regler etterleves også utover det som er nært knyttet til regnskapet, og at dette faller under det som i lovutkastet defineres som forvaltningsrevisjon. Riksrevisjonen konstaterer for øvrig at forvaltningsrevisjon i lovens forstand vil kunne utføres enten ved bruk av forvaltningsrevisjonsmetodikk eller etterlevelsesrevisjonsmetodikk, og at loven ikke legger føringer på hvilken metodikk som skal benyttes i det enkelte tilfellet.

Vi foreslår derfor at «Stortingets vedtak og forutsetninger» tas inn i § 5-1 første ledd, som får følgende ordlyd:

Riksrevisjonen skal *med utgangspunkt i Stortingets vedtak og forutsetninger* utføre systematiske undersøkelser av om statens ressurser utnyttes effektivt, i hvilken grad mål nås, og om økonomiforvaltningen er nøktern og forsvarlig.

Forvaltningsrevisjon av studentsamskipnader

Riksrevisjonen mener det bør presiseres i lovens forarbeider at studentsamskipnader fortsatt kan omfattes av forvaltningsrevisjon, selv om de ikke er selskaper som staten har eierskap i eller styringsrett overfor. Studentsamskipnadsloven inneholder i dag den samme bestemmelsen om Riksrevisjonens kontroll av selskaper som er tatt inn i annen særlovgivning. For eksempel kan dette gjøres gjennom følgende tilføyelse i merknad til § 5-1 andre ledd:

«Komiteen legger til grunn at studentsamskipnader i denne sammenhengen behandles på linje med statlige eide selskaper, og at Riksrevisjonen beholder adgangen til å gjennomføre forvaltningsrevisjon av disse.»

5.2 Revisjon av statens eierstyring

Riksrevisjonen vil gjøre oppmerksom på at statsrådets oppfølging av studentsamskipnadene ikke omfattes av forslaget til ny bestemmelse i lovutkastet § 5-2. Dersom det er ønskelig at Riksrevisjonen fortsetter å ha særlig oppmerksomhet på departementets oppfølging av samskipnadene gjennom tilsynsrollen, på samme måte som vi skal ha særlig oppmerksomhet på statsrådets oppfølging av selskapene gjennom eierrollen, mener vi dette bør presiseres i merknad til bestemmelsen.

Vi vil ellers påpeke at det er tatt inn en likelydende bestemmelse om selskapskontrollen i en rekke andre lover, som vil være utdatert med ny lov om Riksrevisjonen. Dette gjelder:

- Statsforetaksloven (§ 45),
- Helseforetaksloven (§ 45),
- Studentsamskipnadsloven (§ 13),
- Aksjeloven (§ 20-7)
- Vinmonopolloven (§ 14)
- Lov om Innovasjon Norge (§ 36)
- Norfundloven (§ 27)
- Folketrygdfondloven (§ 14)

5.3 Rapportering til Stortinget om forvaltningsrevisjon

Lovutvalget omtaler ikke oppfølging av forvaltningsrevisjoner - verken gjennom lovutkastet eller forarbeidene - på tilsvarende måte som det er gjort i *Kapittel 33 Merknader til de enkelte bestemmelsene* i lovutkastet for regnskapsrevisjon (merknader til § 4-7) og revisjon av eierstyring (merknader til § 5-3). Vi mener det ikke er noen grunn til at dette skal gjøres ulikt. I merknaden til § 5-3 bør det derfor framgå tydelig at det er viktig at Stortinget får informasjon om oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjoner.

Riksrevisjonen legger til grunn at for forvaltningsrevisjon skal Stortinget gis informasjon om oppfølging av tidligere rapporterte saker som ikke er løst på en tilfredsstillende måte.

Selv om den obligatoriske årlige formalkontrollen av selskapene bortfaller, foreslår utvalget å videreføre «intensjonen» i dagens instruks § 15 punkt b om årlig rapportering. Utvalget foreslår likevel ikke lovfesting av en slik rapporteringsplikt, og begrunner dette med at «innholdet i rapporteringen til Stortinget vil måtte endre seg over tid» (utredningen side 201). Ifølge merknadene til lovutkastet § 5-3 «[må] Riksrevisjonen ... dekke Stortingets behov for en årlig rapportering av hvordan statens eierinteresser ivaretas» (utredningen side 306). Dette kan forstås slik at loven er ment å tolkes slik at det er plikt til årlig rapportering.

Etter Riksrevisjonens syn vil det, med endret innretning av selskapskontrollen, være vanskelig å vite på forhånd om årlig rapportering i tillegg til den løpende rapporteringen som foreslås lovfestes, er hensiktsmessig som en permanent løsning. Det bør fremgå tydelig av komitéinnstillingen at lovtolkningen på dette punktet ikke er bundet opp, og at det bør være rom for Stortinget å gi signaler om frekvensen av rapporteringen uten at det først blir nødvendig å endre loven.

Alternativt, hvis loven er ment å binde til årlig rapportering, kan en mulighet være at Riksrevisjonen rapporterer om hvordan statens eierinteresser ivaretas i Dokument 1.

6 Riksrevisjonens tilgang til informasjon

6.1 Riksrevisjonens rett til informasjon

Lovutkastet § 6-1 regulerer Riksrevisjonens rett til informasjon og rett til å foreta undersøkelser. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende lov § 12, med noen forenklinger av lovens ordlyd.

Innsynsretten bygger på det grunnleggende utgangspunktet at Riksrevisjonen kan kreve all informasjon som er nødvendig for å gjennomføre oppgavene etter loven, og at det må være opp til Riksrevisjonen selv å avgjøre hva som er nødvendig i det enkelte tilfellet. Innsynsretten er en konsekvens av de oppgavene Riksrevisjonen til enhver tid har. Det vises i den sammenheng til Fredrik Sejersted, Kontroll og konstitusjon (2002) side 889:

«Det grunnleggende spørsmålet gjelder Riksrevisjonens kontrollfunksjon. Hva skal kontrolleres – hvor langt og hvor dypt? Først må dette avklares. Og deretter må innsynsretten tilpasses kontrollens formål. Eventuelle begrensninger må med andre ord ligge i fastsettelsen av kontrollmandatet, snarere enn på innsynssiden. Dersom det først er enighet om målet og kriteriene for Riksrevisjonens granskning, må innsynsretten tilpasses dette. ...»

I lovutkastet § 5-1 første ledd er Riksrevisjonens oppgave med forvaltningsrevisjon beskrevet som «systematiske undersøkelser av om statens ressurser utnyttes effektivt, i hvilken grad mål nås, og om økonomiforvaltningen er nøktern og forsvarlig». Lovutkastet § 5-1 tredje ledd understreker at Riksrevisjonen kan revidere egnetheten av alle virkemidlene som benyttes for å nå fastsatte mål, og om virksomheten er hensiktsmessig organisert. Ved utvalgelse av tema for, og innretning av, forvaltningsrevisjon skal Riksrevisjonen, i tillegg til å legge vekt på risiko og vesentlighet, etter lovutkastet § 5-1 fjerde ledd legge vekt på «om revisjonen kan medføre merverdi av betydning».

Riksrevisjonsutvalget har følgende utdyping av hva som ligger i begrepet «merverdi», jf. utredningen side 181:

«I vurderingen av «merverdi» forutsettes det også at det ses hen til at Riksrevisjonen er særlig godt egnet til og derfor bør ha særlig oppmerksomhet på områder og samfunnsutfordringer som omfatter flere sektorer eller forvaltningsenheter. Riksrevisjonen har et fortrinn sammenliknet med andre aktører til å gjøre tverrgående eller sektorovergripende undersøkelser, blant annet på grunn av de vide fullmaktene den har til å innhente informasjon, og på grunn av det overblikket den har som følge av det vide nedslagsfeltet for dens virksomhet. Dette er også i samsvar med det kontroll- og konstitusjonskomiteen gjennomgående har signalisert.»

Etter Riksrevisjonens syn vil nettopp den muligheten Riksrevisjonen har til å kreve informasjon også fra kommuner og fylkeskommuner, bidra til å gjennomføre slike undersøkelser som utvalget her beskriver. En stor del av offentlig tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse skjer i kommuner og fylkeskommuner som følge av oppgaver som kommunene er tildelt fra staten, typisk gjennom lovgivningen, men også ved overføring av statlige midler.

For best mulig å få belyst effektiviteten i utnyttelsen av statlige midler, gjennomføringen av nasjonale mål og egnetheten av virkemidlene, er Riksrevisjonen avhengig av å kunne kreve informasjon også fra kommuner og fylkeskommuner, hvor store deler av tjenesteproduksjonen og myndighetsutøvelsen skjer i praksis. Tilsvarende gjelder for Longyearbyen lokalstyre.

Praksis er, i tråd med dette, at forvaltningsrevisjon kan følge statlige penger, virkemidler og nasjonale mål ut i fylkeskommuner og kommuner, slik at Riksrevisjonen kan undersøke hvordan Stortingets vedtak og forutsetninger blir gjennomført i praksis også på kommunalt nivå. Dette er likevel innrettet slik at kommuner og fylkeskommuner ikke er revisjonsobjekter, og at Riksrevisjonen heller ikke retter kritikk mot det kommunale nivået.

Det kan unntaksvis også i regnskapsrevisjon være behov for å innhente informasjon direkte fra kommuner. Prinsipielt bør en lovbestemmelse om rett til informasjon heller ikke skille mellom de ulike revisjonsformene. Begrensningen ligger i at informasjonen må være nødvendig for å gjennomføre oppgavene etter loven.

En bestemmelse om Riksrevisjonens rett til informasjon overfor kommuner og fylkeskommuner legger plikter på disse. Det er derfor nødvendig med lov hjemmel, jf. kommuneloven § 2-1 tredje ledd andre punktum. En lovbestemmelse som synliggjør kommunenes rettsstilling, kan også være gunstig av informasjonshensyn, siden kommunene ikke på samme måte som statlige virksomheter mer rutinemessig må forholde seg til forespørsler fra Riksrevisjonen. En lovbestemmelse rettet mot kommunene synliggjør også, sammen med lovutkastet § 7-3, Riksrevisjonens behandlingsgrunnlag ved behandling av personopplysninger når disse innhentes fra kommunene. Riksrevisjonen må naturlig nok også overholde øvrige krav som følger av personopplysningsloven og personvernforordningen når det blir spørsmål om å innhente personopplysninger fra kommuner og fylkeskommuner.

Retten til informasjon begrenses av hva revisjonen kan gå ut på: Kommuner og fylkeskommuner er ikke revisjonsobjekter. Riksrevisjonen har heller ikke til oppgave å rette kritikk mot det kommunale eller fylkeskommunale nivået.

Bør retten til informasjon også gjelde overfor andre offentlige virksomheter enn kommuner og fylkeskommuner?

Det kan spørres om Riksrevisjonen bør ha en tilsvarende rett til informasjon også overfor private rettssubjekter som fullt ut eies av kommuner eller fylkeskommuner. En rekke oppgaver som i utgangspunktet er lagt til kommunene, vil i praksis bli løst ved bruk av private rettssubjekter (inkludert aksjeselskaper og interkommunale selskaper).

Retten til informasjon bør på dette punktet ikke avgrenses til bare å gjelde overfor kommunene og fylkeskommunene direkte. Riktignok kunne Riksrevisjonen, ved behov for å innhente informasjon som befinner seg hos private rettssubjekter som fullt ut er eid av kommunene, henvende seg til den eller de kommunene som eier rettssubjektet. Avgjørende bør imidlertid være at Riksrevisjonens innsyns adgang rettet mot det offentlige virksomhet ikke bør avhenge av hvordan det offentlige organiserer sin virksomhet, og at det er meget utbredt at kommunene løser oppgaver i fellesskap gjennom bruk av selskapsformen. Den sentrale avgrensningen av retten til informasjon ligger også her i at den bare gjelder så langt det er nødvendig å gjennomføre revisjon etter loven, og at heller ikke disse private rettssubjektene er revisjonsobjekter, til forskjell fra det som gjelder for staten.

For rettssubjekter som fullt ut eies av staten og annen offentlig virksomhet i fellesskap, vil retten til informasjon følge av lovutkastet § 6-1 andre ledd første punktum.

Retten til informasjon overfor kommuner og fylkeskommuner m.m. bør ikke være avgrenset til det «forvaltningen kan kreve»

Etter gjeldende lov § 12 fjerde ledd er Riksrevisjonens rett til informasjon begrenset til det «forvaltningen kan kreve». Denne begrensningen ble formulert på et tidspunkt da bestemmelsen kun var tenkt rettet mot private rettssubjekter (se drøftelsen i Riksrevisjonens forslag til ny lov og instruks for Riksrevisjonen (2001) vedlegg 1 punkt 5.5.2 (side 149-150)). Etter Riksrevisjonens syn bør en slik begrensning for retten til informasjon ikke gjelde når innsynet retter seg mot kommuner, fylkeskommuner og private rettssubjekter som fullt ut er eid av disse. Begrensningen følger i stedet av hva som kan være tema for revisjonen, og at kommunen/fylkeskommunen m.m. ikke er revisjonsobjekt.

Det vesentligste poenget i denne sammenheng er at statlige myndigheters (inkludert statsforvaltners) tilsyn med kommunene som utgangspunkt og hovedregel er innrettet som et lovlighetstilsyn. Det vil si at utøvingen av kommunal skjønnsfrihet ikke er gjenstand for tilsyn. Det vises til kommuneloven § 30-2 første punktum, jf. § 30-1 andre ledd første punktum med sikte på såkalte kommuneplikter. Riksrevisjonens utgangspunkt er et annet, særlig ved forvaltningsrevisjonen, ved at denne har et langt bredere siktemål. Revisjonen kan blant annet etter § 5-1 tredje ledd vurdere egnetheten av alle virkemidler som benyttes for å nå fastsatte mål. Siden retten til informasjon prinsipielt bør ta utgangspunkt i de oppgavene Riksrevisjonen har, passer det dårlig med en rett som er begrenset til hva forvaltningen kan kreve, idet forvaltningen i denne sammenheng har vesentlig andre oppgaver enn Riksrevisjonen.

Riksrevisjonens rett til informasjon vil imidlertid som nevnt være begrenset ved av at det er virksomheter i staten som er revisjonsobjekt, og at Riksrevisjonen ikke har til oppgave å rette kritikk mot kommunene eller rettssubjekter som fullt ut er eid av disse. Riksrevisjonen må ved gjennomføring av sine undersøkelser ta hensyn til den kommunale handlefriheten og rammestyringsprinsippet, slik dette er omtalt for eksempel i Prop. 46 L (2017-2018) *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)* punkt 27.2.4.1.

Særlig om rett til informasjon overfor private rettssubjekter som ikke er eid av det offentlige

Lovutkastet viderefører i § 6-1 fjerde ledd bokstav a en rett til å kreve informasjon ikke bare overfor kommuner og fylkeskommuner, men også overfor «andre som er tillagt statlig forvaltningsmyndighet eller oppgaver finansiert med statlige midler». Dette inkluderer private rettssubjekter, og bestemmelsen har sin særlige betydning når det dreier seg om private rettssubjekter som ikke er eid av det offentlige.

Alternativet «andre som er tillagt statlig forvaltningsmyndighet», bør videreføres. Bestemmelsen har et motstykke i reglement for økonomistyring i staten § 15 første og tredje ledd.

Det er imidlertid vanskelig å se hvilken betydning alternativet «oppgaver finansiert med statlige midler» har. Dels kan Riksrevisjonen som nevnt kreve informasjon fra rettssubjektene hvis de er tillagt statlig forvaltningsmyndighet, dels kan innsyn kreves på grunnlag av tildelt «tilskudd eller bidrag av statsmidler». Dessuten kan informasjon kreves på grunnlag av at vedkommende «leverer varer eller tjenester til staten».

Riksrevisjonen foreslår etter dette følgende utforming av lovutkastet § 6-1:

§ 6-1 Riksrevisjonens rett til informasjon

Riksrevisjonen kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve all informasjon og foreta undersøkelser som den finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene etter denne loven. Det kan ikke stilles vilkår for Riksrevisjonens tilgang til slik informasjon.

Riksrevisjonens rett til informasjon etter første ledd gjelder overfor alle som utfører tjeneste eller arbeid for staten, og ledelse, ansatte og revisor i virksomheter omfattet av § 5-1 andre ledd. Riksrevisjonens rett gjelder også overfor personer som tidligere har hatt slike posisjoner.

Retten til informasjon etter første ledd gjelder også overfor kommuner, fylkeskommuner og private rettssubjekter som fullt ut er eid av disse, så langt det er nødvendig for å gjennomføre

revisjon etter loven. Tilsvarende rett gjelder overfor private rettssubjekter som er tillagt statlig forvaltningsmyndighet.

I revisjon av om tilskudd eller bidrag av statsmidler til offentlige eller private virksomheter nyttes etter forutsetningene, gjelder retten til informasjon etter første ledd også overfor mottaker av statsmidlene.

~~Riksrevisjonen har samme rett til informasjon som forvaltningen kan kreve overfor~~

~~a. andre som er tillagt statlig forvaltningsmyndighet eller oppgaver finansiert med statlige midler~~

~~b. private som leverer varer eller tjenester til staten~~

Riksrevisjonen har overfor private som leverer varer eller tjenester til staten, samme rett til informasjon som forvaltningen kan kreve.

Retten til data fra SSB

Spørsmålet om Riksrevisjonens tilgang til rådata fra Statistisk sentralbyrå er kort drøftet i Riksrevisjonsutvalgets utredning punkt 21.5.4 og 21.5.5, hvor det heter:

«Utvalgets primære standpunkt er at Riksrevisjonen bør ha tilgang til all informasjon som er nødvendig for å gjennomføre sine oppgaver etter loven, og at slik informasjon skal gis vederlagsfritt. Dette følger av dagens lov § 12 første ledd og § 14 tredje ledd, som foreslås videreført i ny lov. Det må gjelde både til bruk i konkrete revisjoner og i Riksrevisjonens risikovurderinger.»

Forutsetningen er naturlig nok at informasjonen må ha sammenheng med revisjonsoppgavene, slik utvalget også peker på.

Riksrevisjonen støtter utvalgets standpunkt. I revisjonsarbeidet er det økende bruk av registerdata. Individdataene rapporteres ikke, men de er nødvendige for å undersøke hvordan statlige tiltak påvirker individene.

Riksrevisjonen kan i noen tilfeller innhente dataene selv fra de samme kildene som SSB bruker, jf. lov om Riksrevisjonen § 12, og tilsvarende etter utvalgets lovutkast § 6-1. Dette gjelder f.eks. innhenting av KOSTRA-data. Riksrevisjonen mener likevel at det å innhente de samme dataene flere ganger, er lite effektiv ressursbruk. I andre tilfeller sletter dataeieren dataene etter at de er oversendt SSB. Da er det ikke mulig for Riksrevisjonen å innhente fra andre kilder enn SSB.

Utvalget peker på at Riksrevisjonens rett til informasjon etter dagens lov § 12 første ledd synes å stå i motstrid til statistikkloven § 14, og at spørsmålet om løsning av motstriden bør belyses i forbindelse med den nærmere behandlingen av utvalgets lovutkast. Eventuelle EØS-rettslige begrensninger for å gi Riksrevisjonen tilgang til data, er ikke utredet.

Etter Riksrevisjonens syn bør mulige rettslige begrensninger for Riksrevisjonens tilgang til rådata som følger av statistikkloven og EØS-avtalen, snarest mulig utredes og avklares. SSB og/eller Finansdepartementet må involveres i et slikt arbeid. Riksrevisjonen bidrar også gjerne til dette arbeidet. Deretter bør det tas stilling til hvilken løsning som bør velges.

6.3 Tilrettelegging for revisjon

Det følger i dag uttrykkelig av lov om Riksrevisjonen § 14 tredje ledd at informasjon til Riksrevisjonen

«vederlagsfritt» skal tilrettelegges og sendes til Riksrevisjonen. I Riksrevisjonens lovutkast er dette foreslått å følge av en tolking av vilkåret i § 6-1 første ledd andre punktum om at det ikke kan stilles vilkår for Riksrevisjonens tilgang til informasjon. Dette prinsippet, som henger nær sammen med Riksrevisjonens grunnleggende rett til informasjon, er så viktig at det bør komme til uttrykk direkte i loven. Riksrevisjonen foreslår derfor følgende formulering av § 6-3 første ledd:

Virksomheter som er omfattet av Riksrevisjonens revisjon, skal legge forholdene til rette slik Riksrevisjonen finner det hensiktsmessig for å gjennomføre sine oppgaver etter denne loven. ~~og gjøre informasjonen~~ *Informasjonen skal gjøres* tilgjengelig for Riksrevisjonen *vederlagsfritt*, på den måten og på det tidspunktet Riksrevisjonen bestemmer.

7 Riksrevisjonens behandling og utlevering av informasjon

7.1 Taushetsplikt

7.2 Sikkerhetslovens anvendelse for Riksrevisjonen

Klarering av revisjonsråden (revisjonsdirektøren) er ikke omtalt i lovutkastet § 7-2. Det må avklares hvem som skal gjøre dette (Stortingets administrasjon eller kollegiets leder), og det må følge av § 7-2.

Lovutkastet § 7-2 hjemler, slik den er foreslått, ikke kollegiemedlemmenes rett til å behandle gradert informasjon. Vi foreslår at § 7-2 sjette ledd endres slik at bestemmelsen også regulerer dette, slik at sjette ledd lyder:

Autorisasjon ~~fra Riksrevisjonen~~ *etter denne paragraf* gir tilgang til informasjon både i Riksrevisjonen og hos andre virksomheter i den utstrekning Riksrevisjonen kan kreve informasjon etter denne lov.

Etter lov om Riksrevisjonen § 16 siste ledd kan Stortinget fastsette i hvilken grad forskrifter fastsatt i medhold av sikkerhetsloven skal gjelde for Riksrevisjonen. Stortinget har fortsatt ikke fastsatt dette, noe som også påpekes av lovutvalget. Forskriftene til sikkerhetsloven utgjør en vesentlig del av rammeverket på sikkerhetsområdet, og Riksrevisjonen må forholde seg til disse i praksis. Det er svært viktig at de også formelt gjøres gjeldende for Riksrevisjonen, med nødvendige unntak. Det er nødvendig å få avklart i hvilken grad de ulike forskriftene fastsatt i medhold av sikkerhetsloven skal gjelde for Riksrevisjonen.

7.3 Behandling av personopplysninger

Lovutkastet § 7-3 gir i første ledd bestemmelser om behandlingsgrunnlag for personopplysninger i Riksrevisjonen, og i andre ledd gis det en særbestemmelse om de registrertes rettigheter. Rekkevidden av behandlingsgrunnlaget i første ledd er oppsummert i utredningen side 260-261. Paragrafen er knyttet til revisjonsarbeidet («oppgaver etter denne loven»). Paragrafen innebærer visse endringer sammenlignet med gjeldende lov § 17.

Lovutkastet § 7-3 andre ledd knytter unntaket fra retten til «kopi av personopplysninger» hos Riksrevisjonen til den kategorien av dokumenter som kan unntas etter § 7-4 andre ledd bokstav a og b. I merknadene til § 7-3 andre ledd omtales unntaket som «et utslag av prinsippet om at Riksrevisjonen ikke skal videreformidle opplysninger som er innhentet fra revidert virksomhet, og som ikke er utarbeidet som ledd i revisjonen», og at dette kommer til uttrykk i unntakene i § 7-4 andre ledd bokstav a og b, jf. utredningen side 308. Som det

fremgår av våre merknader til lovutkastet § 6-1, omfatter unntakene i § 7-4 andre ledd bokstav a (og b) ikke bare «opplysninger» som er innhentet fra «revidert virksomhet», men dokumenter som er innhentet eller mottatt fra en hvilken som helst virksomhet som er underlagt offentliglova eller tilsvarende regelverk. Dette bør fremgå tydelig av lovens forarbeider.

7.4 Allmennhetens rett til innsyn i dokumenter

Til § 7-4 andre ledd bokstav a

Lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav a er ment å videreføre meningsinnholdet i instruksens § 13 første ledd andre punktum, jf. utredningen side 271. Meningen er å gjøre bestemmelsen klarere. Utvalget viser her til at dagens bestemmelse «inneholder ... enkelte ord som er upresise eller ikke passer så godt med dagens arbeidsprosesser», og at det er «noe uklart om ... den også unntar dokumenter som Riksrevisjonens innhenter fra andre forvaltningsorganer [enn revidert virksomhet] som ledd i revisjonen», se utredningen side 271.

Hvilken type dokumenter er omfattet av unntaket?

Etter den foreslåtte ordlyden i § 7-4 andre ledd bokstav a er unntaket begrenset til å gjelde «dokumenter ... som gjelder virksomheten som revideres». Om denne formuleringen heter det i merknadene til bestemmelsen (side 309):

«Det følger av formuleringen «*og som gjelder virksomheten som revideres*» at unntaksadgangen bare omfatter informasjon som gjelder virksomheten i det aktuelle organet. Denne bestemmelsen er en videreføring av § 13 første ledd andre punktum i dagens instruks, som gjør unntak for dokumenter som følger som «vedlegg i en sak».

Både lovteksten og den gjengitte merknaden kan forstås som en *tematisk* begrensnings av unntaksadgangen til det «som gjelder virksomheten som revideres», til forskjell fra forhold som ikke direkte gjelder den reviderte virksomheten. En slik forståelse gir imidlertid dårlig mening. Riksrevisjonens undersøkelser, og dermed dokumentasjonen som ligger til grunn, vil relativt ofte omfatte forhold som ikke direkte gjelder den reviderte virksomheten. Dette gjelder ikke minst innen forvaltningsrevisjon. Tematisk er det etter dagens regler tilstrekkelig for unntak at dokumentet gjelder det saksforholdet som undersøkes. De hensynene som ligger bak unntaket, gjør seg like sterkt gjeldende enten et dokument direkte omhandler virksomheten som revideres, eller dokumentet angår andre forhold som Riksrevisjonen innhenter eller mottar informasjon om som ledd i undersøkelsen av saksforholdet. Praxisen bygger heller ikke på at det gjelder særlige begrensninger her. Den foreslåtte ordlyden vil kunne oppfattes som en vesentlig innsnevring av den unntaksadgangen som følger av dagens instruks.

At formuleringen ikke kan forstås som en slik tematisk begrensnings, styrkes av det som sies i merknadene til bestemmelsen like etter det som er gjengitt foran (se utredningen side 309):

«Dialog mellom Riksrevisjonen og virksomheten om selve revisjonen og revisjonsprosessen (den såkalte revisjonskommunikasjonen) omfattes ikke av unntaket etter § 7-4 andre ledd bokstav a eller b. Spørsmål om innsyn i dette vil måtte vurderes ut fra § 7-4 første ledd, ...»

Det ser med andre ord ut som den nevnte formuleringen i lovutkastet tar sikte på å trekke en grense mot «dialog mellom Riksrevisjonen og virksomheten om selve revisjonen og revisjonsprosessen» (i utredningen, også stikkordmessig her omtalt som «revisjonskommunikasjon»). Slike dokumenter faller utenfor dette unntaket. På side 271 i utredningen beskrives denne typen kommunikasjon, som kan unntas, som å gjelde «kontakt Riksrevisjonen og revidert virksomhet [har] om revisjonen som sådan».

En slik avgrensning samsvarer i stor grad med den avgrensningen av unntaket som i dag skjer mot brev – til forskjell fra vedlegg: Etter dagens instruks § 13 er unntaksadgangen som utgangspunkt knyttet til «[d]okumenter som foreligger hos kontrollert virksomhet og som følger som *vedlegg* i en sak», til forskjell fra brevet. Som nevnt peker utvalget (utredningen side 271) på at gjeldende instruks § 13 inneholder «enkelte ord som er upresise eller ikke passer så godt med dagens arbeidsprosesser». Skillet mellom brev og vedlegg fremstår i dag som utdatert.

Den typen dokumenter som kan unntas med hjemmel i lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav a, vil i typiske tilfeller eksistere hos revidert virksomhet eller et annet forvaltningsorgan uavhengig av revisjonsprosessen. Det kan likevel ikke utelukkes at visse dokumenter som opprettes i anledning revisjonen, for eksempel enkle sammenstillinger av annen informasjon som det aktuelle organet har tilgang til, er omfattet av unntaket. Vurderingen må skje konkret.

Unntaket omfatter kun de dokumentene som er innkommende dokumenter hos Riksrevisjonen. Dokumenter som sendes ut fra Riksrevisjonen, er ikke omfattet av unntaket.

Det er ut fra dette behov for å endre den foreslåtte ordlyden for å tydeliggjøre meningsinnholdet i unntaksbestemmelsen og å avgrense unntaket mot korrespondanse mellom Riksrevisjonen og vedkommende organ om revisjonen og revisjonsprosessen.

Hvem dokumentene må komme fra for at de skal være omfattet av unntaket

Lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav a klargjør at dokumentasjon som innhentes eller mottas fra andre «forvaltningsorgan» enn revidert virksomhet, er omfattet av unntaket. For dokumentasjon innhentet eller mottatt fra «forvaltningsorganer» er tanken at denne dokumentasjonen i prinsippet er gjenstand for innsyn hos forvaltningsorganet. Tankegangen er beskrevet slik av utvalget (utredningen side 270):

«I den grad det gjøres unntak for innsyn i skriftlig materiale som Riksrevisjonen mottar som ledd i revisjonsvirksomheten, betyr altså ikke det at materialet som sådant generelt unntas fra allmennhetens innsyn – bare at det ikke gis innsyn i materialet hos Riksrevisjonen. Snarere enn at noe unntas fra offentlighet, er effekten at formidling til Riksrevisjonen i forbindelse med revisjon ikke gir en ekstra mulighet for innsyn.»

Denne tankegangen forutsetter at det i prinsippet er mulighet for innsyn hos den materialet innhentes eller mottas fra. På den annen side: Hvis materialet sendes fra noen som ikke er underlagt et regelverk om innsyn, svikter denne tankegangen, og unntaksadgang må i tilfelle begrunnes på en annen måte. Det vil typisk dreie seg om dokumenter som sendes fra private. I lovteksten bør dette markeres ved å angi at unntaket omfatter organ som er omfattet av offentleglova eller tilsvarende regelverk om allmennhetens rett til dokumentinnsyn. Som eksempel på «tilsvarende regelverk» kan nevnes regler om rett til innsyn i Stortingets dokumenter. Dette alternativet er aktuelt når organet ikke selv er revidert virksomhet.

På bakgrunn av merknadene foran foreslår Riksrevisjonen følgende formulering av unntaket i lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav a:

Riksrevisjonen kan også unnta fra innsyn

- ~~a. dokumenter som Riksrevisjonen har innhentet eller mottatt fra revidert virksomhet eller fra et forvaltningsorgan som ledd i revisjon, og som gjelder virksomheten som revideres~~
- a. dokumenter som Riksrevisjonen i revisjonsarbeidet har innhentet eller mottatt fra revidert virksomhet eller fra annet organ som er omfattet av offentleglova eller tilsvarende regelverk om allmennhetens rett til dokumentinnsyn. Unntaket omfatter ikke korrespondanse mellom Riksrevisjonen og vedkommende organ om revisjonen og revisjonsprosessen.

Til § 7-4 andre ledd bokstav c

Riksrevisjonen støtter utvalgets forslag til § 7-4 andre ledd bokstav c, og ønsker å tilføye følgende:

Ved vurderingen av om en person har uttalt seg på virksomhetens vegne eller ikke, vil det nødvendigvis måtte utøves et skjønn. Som eksempler på personer som uten videre må antas å uttale seg på vegne av virksomheten, nevner utvalget departementsråder, ekspedisjonssjefer og direktøren for et direktorat. Riksrevisjonen vil påpeke at også personer i lavere stillingskategorier etter omstendighetene kan sies å uttale seg på vegne av den offentlige virksomheten. Det kan gjelde både personer i lederstillinger og fagstillinger. Ved den skjønnsmessige vurderingen av om en person har uttalt seg på vegne av virksomheten, må det tas hensyn til om utsagnet med rimelighet kan oppfattes som virksomhetens offisielle syn på den saken, det spørsmålet eller det hendelsesforløpet som den aktuelle delen av referatet omhandler.

Til § 7-4 andre ledd bokstav e

Utvalget foreslår i lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav e en bestemmelse om at henvendelser fra enkeltpersoner om kritikkverdige forhold «i reviderte virksomheter», og Riksrevisjonens svar på slike henvendelser, kan unntas fra allmennhetens innsyn. Riksrevisjonsutvalget beskriver unntaket i lovutkastet § 7-4 andre ledd som «en uttrykkelig bestemmelse i loven om at henvendelser fra private om kritikkverdige forhold *i staten* kan unntas fra offentlighet» (vår kursivering). Det heter videre at «[h]envendelser om Riksrevisjonen selv er ikke ment å være omfattet» av bestemmelsen (utredningen side 272). Meningen synes dermed å være at «reviderte virksomheter» sikter generelt til virksomheter som er omfattet av Riksrevisjonens ansvarsområde. Ordlyden i lovutkastet kan dermed misforstås. Riksrevisjonen foreslår i stedet følgende ordlyd:

Riksrevisjonen kan også unnta fra innsyn

...

e. henvendelser fra enkeltpersoner om kritikkverdige forhold i ~~reviderte~~ virksomheter *som er omfattet av Riksrevisjonens ansvarsområde*, og Riksrevisjonens svar på slike henvendelser

Riksrevisjonen påpeker for fullstendighetens skyld at bestemmelsen i lovutkastet § 2 A-7 suppleres av den *taushetsplikten* som følger av arbeidsmiljøloven § 2 A-7, som gjelder når «tilsynsmyndigheter eller andre offentlige myndigheter mottar et eksternt varsel om kritikkverdige forhold». Riksrevisjonen er en slik myndighet som bestemmelsen omtaler. Bestemmelsen gir dermed «enhver som utfører arbeid eller tjeneste» for Riksrevisjonen, plikt til å hindre at andre får «kjennskap til arbeidstakers navn eller andre identifiserende opplysninger om arbeidstaker» som varsler om kritikkverdige forhold i arbeidsgivers virksomhet». Taushetsplikt, inkludert taushetsplikt om den som er kilde til informasjon Riksrevisjonen får, kan også etter en konkret vurdering følge av lovutkastet § 7-1 første ledd. Denne taushetsplikten er ikke begrenset til varslingssituasjoner. Den kan også omfatte forhold utenfor egen arbeidsgivers virksomhet, for eksempel der leverandører gir informasjon om mulige ulovlige eller straffbare forhold.

Til § 7-4 femte ledd:

Utvalget foreslår i § 7-4 femte ledd at avslag på krav om innsyn hos Riksrevisjonen kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av Stortinget.

Riksrevisjonen har merket seg at Stortingets presidentskap på grunnlag av behandlingen av Innst. 476 S (2022-2023) har oppnevnt et utvalg til å gjennomgå Stortingets regler om dokumentinnsyn. Utvalget er gitt frist til 1. oktober 2024. Av utvalgets mandat fremgår følgende:

«Utvalget skal vurdere hvordan saksbehandlingen i innsynssaker bør innrettes, herunder hvilket organ som skal behandle klager på avslag på innsyn i Stortingets dokumenter. Dersom det foreslås opprettet et nytt organ, skal det vurderes hvordan et slikt organ bør organiseres.»

Etter Riksrevisjonens syn vil det være en fordel om utvalget vurderer muligheten for at det klageorganet som nå utredes, også kan behandle klager på avslag på innsyn i Riksrevisjonens dokumenter. Et klageorgan med større sakstilfang vil lettere kunne sikre godt kvalifiserte ressurser og rasjonell saksbehandling.

Uavhengig av om den nemnden som skal behandle saker fra Riksrevisjonen, også skal behandle saker fra andre organer, er det avgjørende at nemnden er organisert slik at det ikke oppstår tvil om at Riksrevisjonens revisjon kan utøves uavhengig og objektivt. Nemnden må derfor sikres tilstrekkelig uavhengighet av Stortinget.

Lovutkastet § 7-4 andre ledd ny bokstav g (Riksrevisjonens deltakelse i fagfellevurderinger av andre lands riksrevisjoner)

Riksrevisjonen deltar jevnlig i fagfellevurdering av andre lands riksrevisjoner. Slike fagfellevurderinger er noe en riksrevisjon frivillig underkaster seg. Den kontrollerte riksrevisjonen har stor frihet til å bestemme formålet med og øvrige rammer for fagfellevurderingen. INTOSAI har utgitt retningslinjer for slike fagfellevurderinger – GUID 1900.

Fagfellevurderinger er ikke revisjon, men en særskilt form for vurdering med tilhørende anbefalinger. Fagfellevurderingen innebærer en ekstern og uavhengig kontroll av en eller flere sider ved en riksrevisjons virksomhet, og den blir normalt utført av fagfeller fra en eller flere andre riksrevisjoner.

Det avtales fra gang til gang mellom den undersøkte riksrevisjonen og de deltakende riksrevisjonene et særskilt mandat for fagfellevurderingen. Avtalen har gjerne form av et "Memorandum of Understanding" (MoU). Her avtales blant annet formålet med fagfellevurderingen, hvilke sider av virksomheten som skal undersøkes, kriterier for vurderingen, arbeidsmetoder, hvilke riksrevisjoner som bidrar med personell og hvilken riksrevisjon som leder arbeidet, fagfellenes tilgang til informasjon fra den kontrollerte riksrevisjonen, frister, budsjett for arbeidet, kostnadsdekning m.m. Det er vanlig praksis å inngå avtale om hvilke regler om konfidensialitet som skal gjelde. Vanligvis avtales det nokså omfattende klausuler om konfidensialitet. Norge har begrenset mulighet til å påvirke denne praksisen.

Arbeidet med fagfellevurderinger organiseres gjerne slik de deltakende riksrevisjonene fristiller personell til å inngå i en gruppe som opprettes særskilt for oppgaven med fagfellevurdering. Én riksrevisjon blir utpekt til å lede arbeidet. Det opprettes normalt ikke noe særskilt sekretariat for arbeidet, men i praksis vil deltakerne i gruppen kunne trekke på administrative eller faglige ressurser i sin egen riksrevisjon.

Medlemmene av fagfelleteamet opptre i kraft av sin fagkunnskap og arbeider i henhold til oppgitt mandat. Et medlem fra Norge må anses å opptre faglig uavhengig av Riksrevisjonen, og det vil ikke være i samsvar med forutsetningene hvis Riksrevisjonen instruerte medlemmet om utføring av oppgavene. Hvordan forholdet til Riksrevisjonen som arbeidsgiver ordnes i perioden arbeidet med fagfellevurderingen pågår, kan tenkes ordnet på ulike måter. Det kan videre variere hvordan fagfellene gis tilgang til dokumentgrunnet som nyttes i arbeidet: Noen ganger gis det kun elektronisk lesetilgang i den kontrollerte virksomhetens systemer, mens andre ganger oversendes dokumenter til medlemmene av teamet. Praksis synes også å være varierende med hensyn til tilgangen til dokumentasjonen etter at fagfellevurderingen er sluttført.

Etter lovutkastet § 7-4 første ledd omfatter reglene om allmennhetens rett til innsyn «Riksrevisjonens saksdokumenter og journaler». Spørsmålet er om de dokumentene som inngår i en fagfellevurdering hvor ansatte i den norske Riksrevisjonen deltar, må regnes som del av «Riksrevisjonens saksdokumenter». Det vises i den sammenheng til offentleglova § 4 andre ledd første punktum, jf. lovutkastet § 7-4 første ledd andre punktum.

For visse dokumenter må spørsmålet klart nok besvares bekræftende. Det gjelder for eksempel dokumenter som inneholder det avtaleverket som opprettes mellom den kontrollerte riksrevisjonen og den norske Riksrevisjonen om deltakelse i fagfellevurderingen.

Når det gjelder dokumenter som utveksles mellom gruppen av fagfeller og den kontrollerte riksrevisjonen, er situasjonen en annen.

Slik Riksrevisjonen vurderer det, vil *normalsituasjonen* når ansatte i den norske Riksrevisjonen deltar i fagfellevurderinger, være at dokumentene som utveksles mellom den kontrollerte riksrevisjonen og den gruppen av personer som utgjør evalueringsteamet, *ikke* kan regnes som «Riksrevisjonens saksdokumenter». Riktignok springer oppdraget for den enkelte medarbeideren i Riksrevisjonen som deltar i fagfellevurderingen, ut av stillingen i Riksrevisjonen. Medarbeideren er i sitt arbeid med fagfellevurderingen likevel normalt i så stor grad fristilt fra sitt virke i Riksrevisjonen at han eller hun vanskelig kan sies å opptre på vegne av Riksrevisjonen i denne sammenheng.

Vurderingen kan imidlertid bli annerledes i konkrete tilfeller:

For det første kan det tenkes at innretningen av en konkret fagfellevurdering er slik at dokumentene som inngår i arbeidet, må regnes som «Riksrevisjonens saksdokumenter». Riksrevisjonen antar at dette kun unntaksvis vil være tilfellet.

For det andre kan det være at et medlem av fagfelleteamet involverer andre i Riksrevisjonen i saksbehandlingen på en slik måte at enkelt dokumenter må anses som «Riksrevisjonens saksdokumenter». Også på dette punktet må det skje en konkret vurdering.

Særlig med sikte på det første tilfellet kan det være behov for et særskilt grunnlag for å kunne unnta fra offentlighet dokumenter som utveksles mellom den riksrevisjonen som er underlagt fagfellevurdering og den norske Riksrevisjonen. Som nevnt er det i tilknytning til den avtalen som inngås mellom den kontrollerte riksrevisjonen og de riksrevisjonene som bidrar i fagfellevurderingen, vanlig å avtale konfidensialitet. Slike konfidensialitetsklausuler fører ikke uten videre til at det kan gjøres unntak fra offentlighet for dokumenter som det kreves innsyn i.

Utgangspunktet er at ethvert dokument som befinner seg i en norsk offentlig virksomhet, er underlagt offentlighetsprinsippet. Unntak krever etter Grunnloven § 100 femte ledd «tungtveiende grunner» og må ha hjemmel i lov. Det er viktig at allmennheten har krav på innsyn i hva Riksrevisjonen bruker sine ressurser på og hvordan jobben blir gjort.

Et eventuelt behov for unntak knytter seg i første rekke til at den utenlandske riksrevisjonen oversender dokumenter til fagfellene. Andre lands riksrevisjoner kan være underlagt en vesentlig annen lovgivning om offentlighet enn den som gjelder i Norge, og de særskilte unntakene som ellers er foreslått i ny lov om Riksrevisjonen, er ikke utformet med sikte på fagfellevurderinger. Når en avtale om konfidensialitet ikke uten videre slår gjennom overfor offentlighetsprinsippet, kan resultatet dermed bli at norske innsynsregler begrenser muligheten for gjennomføring av fagfellevurderinger innenfor hensiktsmessige rammer. Det kan føre til at tilgangen til informasjon som grunnlag for fagfellevurderingen blir for dårlig, eller at muligheten for å delta i fagfellevurderinger begrenses.

Meningen med en unntaksbestemmelse er ikke å unndra den norske Riksrevisjonens virksomhet fra innsyn. Det avgjørende er behovet for i visse tilfeller å skjerme informasjon som kommer fra den utenlandske riksrevisjonen, og som angår forhold i vedkommende land. Der er i utgangspunktet ikke tale om opplysninger som angår norske forhold, eller forholdet mellom norske og utenlandske myndigheter, og det dreier seg ikke om opplysninger som danner grunnlag for saksbehandling og myndighetsutøvelse i det norske styringssystemet. Den typen opplysninger angår ikke kjernen i de hensynene formålsbestemmelsen i offentliglova § 1 skal beskytte. Riksrevisjonen vil også peke på at interne arbeidspapirer o.l. i en rent norsk kontekst uansett ville kunne unntas ut «[r]egelen om at interne dokumenter ikke mister sin status som interne

ved sending til et kontrollorgan», jf. utredningen side 270. En god del av de dokumentene det kan bli spørsmål om å unnta, vil nettopp kunne dreie seg om slike interne dokumenter. Siden den angitte regelen kan ha en usikker anvendelse på den typen fagfellevurdering som vi her taler om, vil det være behov for et særskilt unntak. Samtidig illustrerer den nevnte regelen at de hensynene som ligger bak forslaget om en unntaksbestemmelse, allerede er anerkjent etter offentleglova.

Offentleglova § 20 gir adgang til å unnta opplysninger fra innsyn «når det er påkravd av omsyn til Noregs utanrikspolitiske interesser», og visse nærmere definerte vilkår er oppfylt (jf. første til tredje ledd i paragrafen). Riksrevisjonen driver en utpreget form for faglig virksomhet. Unntaksbehovet kan sies å angå internasjonale relasjoner, men det kan være tvilsomt hvor treffende det er å si at Norges utenrikspolitiske interesser ville bli skadelidende ved at det blir gitt innsyn. Hensynet til å sikre hensiktsmessige rammer for gjennomføring av fagfellevurderinger som del av det internasjonale samarbeidet mellom riksrevisjonene er uansett et tilstrekkelig tungtveiende hensyn til at det bør kunne gjøres unntak fra allmennhetens rett til innsyn for dokumenter som sendes til eller fra Riksrevisjonen som ledd i fagfellevurderingen, forutsatt at offentliggjøring ville ha visse skadevirkninger.

Skadevirkninger vil først og fremst være aktuelle hvis offentliggjøring av dokumenter skjer i strid med avtaler eller forutsetninger, eventuelt fast praksis, om at dokumentene skal være unntatt fra offentlig innsyn. Ett av unntaksalternativene i offentleglova § 20 første ledd – bokstav b – gjelder tilfeller der «opplysningane er mottekne under føresetnad av eller det følgjer av fast praksis at dei ikkje skal offentleggjerast». Dette vil nettopp kunne være situasjonen ved fagfellevurderinger av andre lands riksrevisjoner. Riksrevisjonen foreslår etter dette en unntaksbestemmelse knyttet til dette kriteriet i offentleglova § 20 første ledd bokstav b. Unntaket knytter seg som utgangspunkt til de opplysningene som er underlagt konfidensialitet. Hvis en klausul om konfidensialitet knytter seg til alle opplysningene i et dokument, vil bestemmelsen gi unntaksadgang for hele dokumentet. Hvis de aktuelle opplysningene eller dokumentene er allment kjent i avsenderlandet, er det liten grunn til ikke å gi innsyn i dem i Norge, slik at det kan ligge til rette for utøving av meroffentlighet.

Etter dette foreslår Riksrevisjonen følgende unntaksbestemmelse i lovutkastet § 7-4 andre ledd bokstav g:

Riksrevisjonen kan også unnta fra innsyn

...

g. opplysninger i dokumenter som sendes til eller fra Riksrevisjonen som ledd i ekstern kvalitetssikring av virksomheten til andre lands riksrevisjoner, og hvor opplysningene utveksles under forutsetning av eller det følger av fast praksis at de ikke skal offentliggjøres

8 Riksrevisjonens administrasjon og ansettelse

8.1 Administrative oppgave

8.2 Ansettelse av revisjonsdirektør

Rekruttering av ledere

Riksrevisjonen støtter utvalgets forslag til endringer i rekrutteringsprosessen for ledere. Imidlertid er vi uenige med flertallet i lovutvalget når det gjelder at ansettelsen av ekspedisjonssjefer skal gjøres av ansettelsesrådet. Ekspedisjonssjefene har en helt sentral funksjon i å iverksette kollegiets vedtak.

Ved ansettelse av ekspedisjonssjefer mener Riksrevisjonen at det bør legges til grunn samme ansettelsesprosedyre som i forslaget til ansettelse av revisjonsråd (revisjonsdirektør).

En annen stilling som innehar en særstilling i forhold til kollegiet, er leder for internrevisjonen. Lederen for internrevisjon skal ha en særskilt uavhengig rolle og rapporterer faglig til kollegiet og med en administrativ rapporteringslinje til revisjonsråden.

På grunnlag av disse stillingenes spesifikke rolle i forhold til kollegiet, mener Riksrevisjonen at kollegiet fortsatt bør ha ansvaret for ansettelse av ekspedisjonssjefer og leder for internrevisjonen.

Dersom Riksrevisjonens forslag om å ha to ansattrepresentanter i kollegiet i ansettelsessaker tas til følge, er det ikke behov for innstilling fra et innstillingsråd. Behandling av et partssammensatt organ vil da være dekket gjennom at ansattrepresentanter har stemmerett på lik linje med riksrevisorene i slike saker. Riksrevisjonen foreslår derfor å slette dette i lovutkastet § 8-2.

Vi foreslår at bestemmelsen får følgende ordlyd:

§ 8-2 *Ansettelse av ~~revisjonsdirektør~~ revisjonsråd, ekspedisjonssjefer og leder av internrevisjon*

Revisjonsdirektøren ansettes av kollegiet for en periode på seks år. Revisjonsråden, ekspedisjonssjefer og leder av internrevisjon ansettes av kollegiet. Ansettelse beslattes etter alminnelig kunngjøring av stillingene og innstilling fra et innstillingsråd etter reglene i statsansatteloven § 5 femte ledd. ~~Revisjonsdirektøren~~ Revisjonsråden ansettes for en periode på seks år. Etter ny kunngjøring kan ~~revisjonsdirektøren~~ ~~revisjonsråden~~ ansettes for ytterligere en periode på seks år.

8.3 Personaladministrasjon

Riksrevisjonens ansatte er statsansatte. Det er etter vårt syn viktig å holde fast ved at rammeverket som gjelder for andre statsansatte (lov om statens ansatte, arbeidsmiljøloven, HTA/HA mv.), også skal gjelde for Riksrevisjonen.

Vi foreslår at § 8-3 andre ledd får følgende ordlyd:

Ansettelser avgjøres av Riksrevisjonens ansettelsesråd sammensatt etter statsansatteloven § 6 andre ledd. Statsansatteloven § 4 første ledd, § 5 første til tredje ledd, § 6 første ledd andre punktum og tredje og femte ledd og § 7 gjelder for Riksrevisjonen. Statsansatteloven § 11 tredje ledd om adgang til å inngå sentral tariffavtale mellom staten og tjenestemennenes forhandlingsberettigede organisasjoner om unntak fra reglene om likebehandling av lønns- og arbeidsvilkår ved innleie fra bemanningsforetak og § 24 om fortrinnsrett til ansettelse i staten får ikke anvendelse for Riksrevisjonen.

Del 3 Riksrevisjonens internasjonale engasjement og bistandsvirksomhet

Riksrevisjonens faglige engasjement internasjonalt

Riksrevisjonen ønsker å være en pådriver i utvikling av offentlig revisjon nasjonalt og internasjonalt. Dette forutsetter internasjonalt engasjement og tilstedeværelse. Riksrevisjonen har gjennom årene opparbeidet seg en høy posisjon i det faglige samarbeidet mellom verdens riksrevisjoner, og vår kompetanse er etterspurt i mange sammenhenger. En slik posisjon bidrar over tid til å styrke bilaterale forhold og gir innflytelse på internasjonale spørsmål av betydning for Riksrevisjonen.

Riksrevisjonen slutter seg til utvalgets vurderinger om dette og ønsker å opprettholde vårt faglige engasjement internasjonalt på om lag samme nivå som i dag.

Riksrevisjonens internasjonale revisjonsoppdrag

Riksrevisjonen var i perioden 2000-2015 ekstern revisor for relativt mange internasjonale organisasjoner. Begrunnelsen for dette var at Riksrevisjonen ønsker å påvirke til større åpenhet og bedre forvaltning i internasjonale organisasjoner Norge er medlem av.

Det er i senere år gjort en bevisst nedprioritering av internasjonale revisjonsoppdrag. Dette er begrunnet med at det er ressurskrevende å søke slike oppdrag og at det er ønskelig, men krevende, å få full kostnadsdekning for oppdrag.

Riksrevisjonen ønsker framover å vurdere positivt forespørsler om å nominere/utnevne kandidater som deltagere til revisjonsstyret i internasjonale organisasjoner. Det er også ønskelig å ha en portefølje av internasjonale revisjonsoppdrag, fortrinnsvis oppdrag som gir full kostnadsdekning.

Riksrevisjonens bistandsvirksomhet

Flere statlige virksomheter driver et betydelig bistandsarbeid. I 2022 brukte SSB 41,7 mill. kroner på å gi bistand til tilsvarende institusjoner i andre land.¹ I NVE ble det benyttet 23,7 mill. kroner på internasjonale bistandsaktiviteter.² Skatteetaten benyttet i 2022 20,6 mill. kroner til bistandsaktiviteter i ulike utviklingsland.³

Riksrevisjonen driver et direkte bistandsarbeid, og deltar også i verdens riksrevisjoners felles bistandsarbeid.

Bistandsarbeidet som gjøres direkte fra Riksrevisjonen har som utgangspunkt at vi er en søsterorganisasjon. Riksrevisjonens medarbeidere tar rollen som fasilitatorer og sparringspartnere, tilpasser oss til lokal kontekst og arbeider side om side med partnerens ansatte. Ved utvelgelse av samarbeidsriksrevisjoner vil Riksrevisjonen kun inngå samarbeid med riksrevisjoner der vi tror at det er mulig å bidra til reelle forbedringer.

Riksrevisjonens bistandsvirksomhet gjennomføres i all vesentlighet av ansatte i revisjonsavdelingene og støtte- og utviklingsavdelingen, og gjøres da på siden av deres vanlige virke. Dette sikrer aktuell og relevant

¹ Annual Report 2022. International development cooperation in Statistics Norway (ssb.no). - <https://www.ssb.no/en/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/annual-report-2022.international-development-cooperation-in-statistics-norway/> /attachment/inline/943e96b0-1a83-4826-9988-f592f03b09b2:6614ed0cac44516289d67d7a44e01cec046043c5/PM2023-02_interactive.pdf.

² Årsrapport for NVE 2022 - https://publikasjoner.nve.no/rapport/2023/rapport2023_12.pdf, side 73.

³ Norad: Bistandsresultater - Institutional capacity building in tax administrations - <https://resultater.norad.no/avtale/QZA-18/0123>.

kompetanse. Medarbeidere som bidrar i internasjonale oppdrag blir eksponert for internasjonalt samarbeid, opparbeider seg svært god kompetanse på revisjon og internasjonale standarder, får god erfaring i å formidle faglige problemstillinger og får økt innsikt i og kunnskap om riksrevisjoners rolle og mandat.

Som utvalget påpeker ligger bistandsvirksomheten på siden av det som må oppfattes som kjernen i Riksrevisjonens samfunnsoppdrag. Når det må prioriteres kommer, naturlig nok, revisjonsfaglige utviklingsoppgaver og kjernevirksomheten foran.

Dagens løsning der finansiering av bistanden inngår i Riksrevisjonens budsjett uten øremerking og må prioriteres innen den samlede budsjetttramme, har ført til en reduksjon av Riksrevisjonens bistandsvirksomhet de senere år. Dette skyldes en kombinasjon av at det reelt er mindre midler som er stilt til rådighet, og at det har vært en kostnadsutvikling for internasjonale reiser og opphold som langt har overgått inflasjonen innenlands.

Budsjettet til bistandsvirksomheten er nå lavt i forhold til det som anses nødvendig for over tid å holde et bistandsfaglig godt tilbud for en rimelig portefølje av samarbeidsprosjekter. Særlig er det utfordrende at det ikke er mulig å finansiere stedlige rådgivere i utlandet, noe som vesentlig hever kvaliteten på bistanden.

Riksrevisjonen er enig med utvalget i at det er et politisk spørsmål hvor mye midler som skal benyttes på bistand.

Utvalget reiser spørsmål om hensiktsmessigheten av at Riksrevisjonen i tillegg til å være vertskap for IDI også skal drive bistandsvirksomhet som en del av Riksrevisjonens egen virksomhet. Det påpekes at Riksrevisjonens bistandsvirksomhet i hovedsak er bilateral, men at bilateral bistand også er en del av IDIs virksomhet.

Den bilaterale virksomhet som bedrives fra Riksrevisjonen og IDI kan i utgangspunktet virke å være sammenfallende, men adskiller seg på flere vesentlige punkter:

- Riksrevisjonen velger samarbeidspartnere ut fra om det antas at det er mulighet for å bidra til reelle forbedringer og hvor styreformene i landet er demokratisk eller i endring mot mer demokrati. Prioritering av samarbeidsland gjenspeiler i stor grad de norske nasjonale prioriteringer i bistandsarbeidet.
- IDI jobber i hovedsak med å styrke grupper av riksrevisjoner i langsiktige tematiske programmer. Kun unntaksvis gir IDI bilateral støtte og da først og fremst i sårbare stater hvor ingen andre riksrevisjoner er villig til å inngå langsiktige samarbeidsavtaler, da forholdene er utfordrende og risikoen for å ikke oppnå de ønskede resultatene er for høye. IDI har sin egen policy for bilaterale prosjekter hvor det er nedfelt kriterier for hvor IDI kan gå inn i samarbeid. Disse er ikke ulike Riksrevisjonens kriterier, men skiller seg på bindingen til norske utenrikspolitiske prioriteringer og resultatrisiko.

Riksrevisjonen er en institusjon på linje med riksrevisjonene vi samarbeider med. At arbeidet er finansiert uten øremerking til enkelte prosjekter eller land gjør at vi kan være både langsiktige og fleksible. Dette muliggjør handlekraft og bistand som er effektiv og bærekraftig.

Riksrevisjonen er av den oppfatning at å ha egen bistandsvirksomhet er en kostnadseffektiv måte å organisere bistand til riksrevisjoner i utviklingsland hvor det er mulig å bidra til demokratibyggning.

Riksrevisjonens vertskap for INTOSAI Development Initiative (IDI)

INTOSAI – The International Organization of Supreme Audit Institutions - er samarbeidsorganet for verdens riksrevisjoner. INTOSAI's hovedvirksomhet er standardutvikling og etablering av et felles internasjonalt

rammeverk for offentlig revisjon, kunnskapsutveksling og kapasitetsbygging i riksrevisjoner. INTOSAI har også et stort engasjement hva angår å bedre og ivareta riksrevisjoners uavhengighet. IDI spiller en viktig rolle innenfor INTOSAI's virksomhet.

IDIs formål er å styrke riksrevisjoners effektivitet og uavhengighet i alle utviklingsland som viktige aktører i å bidra til demokrati, offentlig finansforvaltning og godt styresett. IDIs overordnede mål er å bidra til at verdens riksrevisjoner er uavhengige, veldrevne, profesjonelle og relevante. De tre strategiske prioritetene for gjeldene strategiperioden er bærekraft, digitalisering og å sikre at riksrevisjoner har høy tillit i samfunnet. Virksomheten omfatter kompetanseutvikling for ledere og ansatte, organisasjonsutvikling, og styrking av institusjonell kapasitet.

I Norge er IDI organisert som en stiftelse i henhold til stiftelsesloven med et styre og et sekretariat. Styret ledes av lederen av det norske riksrevisorkollegiet. IDI er juridisk og økonomisk adskilt fra Riksrevisjonen, men sekretariatet leier lokaler hos Riksrevisjonen. IDI har omkring 50 ansatte som er rekruttert fra hele verden.

IDI er en høyt anerkjent virksomhet innenfor det globale riksrevisorfelleskapet. Under verdenskonferansen for riksrevisjoner i Rio i november 2022 mottok IDI en særskilt pris for utmerket innsats – «Jörg Kandutsch Award».

Riksrevisjonen overtok vertskapet for IDI fra Canada i 2001. Det er riktig at det ikke er noe definert sluttdato for vertskapet for IDI. Vertskapsrollen er avhengig av at Stortinget er enig i at Riksrevisjonen fortsetter som vertskap for IDI, at Riksrevisjonen er villig til å fortsette som vertskap for IDI, og at INTOSAI ønsker at Riksrevisjonen er vertskap for IDI. Det er ikke av noen innen INTOSAI reist spørsmål om Norges rolle som vertsnasjon eller vært kandidater til å overta vertskapet, tvert imot høster Norge og Riksrevisjonen stor anerkjennelse internasjonalt for det arbeidet og den innsatsen som gjøres i IDI.

IDI er i ferd med å ferdigstille sin tre-årige global undersøkelse av riksrevisjoners utfordringer og behov (Global SAI Stocktaking report 2020-2023) som vil publiseres i februar 2024. Rapporten viser at riksrevisjoner i utviklingsland gjør fremskritt vedrørende for eksempel implementering av internasjonale standarder, men at utviklingen fortsetter å gå feil vei med tanke på riksrevisjoners uavhengighet.

IDI finansieres delvis gjennom et tilskudd over statsbudsjettet over Riksrevisjonens kapittel, som går uavkortet til organisasjonen, dette er som forutsatt ved opprettelsen av IDI. Hoveddelen av finansieringen, som har økt fra omtrent 55% i 2012 til 65% i dag kommer imidlertid fra 15 andre givere, disse inkluderer Sverige, Canada, EU, USA, Qatar, Østerrike, Irland, Sveits, Latvia, Frankrike, Saudi-Arabia, Tyskland, den interamerikanske utviklingsbanken (IADB), samt en andel av medlemskontingenten fra INTOSAI.

Utvalget påpeker i kapittel 22.5.2 Finansieringen av IDI at det er noe vanskelig å få oversikt over IDIs finansielle situasjon og hva som forklarer avvikene. IDI har laget en egen redegjørelse om dette, denne ligger vedlagt.

IDI har i hele perioden organisasjonen har vært lokalisert i Norge arbeidet målrettet for å sikre finansiering av virksomheten. Organisasjonen har i stor grad maktet å finansiere sin programvirksomhet utenfor det bidrag som kommer direkte over statsbudsjettet. Selv om «*hovedtyngden av finansieringen er konsentrert om et fåtall land og organisasjoner*» er det viktig å påpeke at det totale antallet givere til IDI har økt betraktelig over årene. I sammenligning med andre bistandsorganisasjoner av tilsvarende størrelse, som f.eks. Utviklingsfondet og Regnskogfondet (hvor drøye 80% av inntektene kommer fra norske statlige institusjoner) har IDI en stabil og bred gruppe givere.

Det er en forutsetning for IDI at det foreligger en grunnfinansiering til sekretariatets drift slik Stortinget ble informert om ved opprettelsen. I alle år siden er det gitt en direkte bevilging til dette formål, siden 2015 som en egen post på Riksrevisjonens kapittel i statsbudsjettet.

Generelt er det slik at det behov som meldes inn fra riksrevisjoner i utviklingsland for støtte overgår hva som kan finansieres ved de midler IDI har vært i stand til å sikre fra ulike donorer. Riksrevisjonen er enig med utvalget i at spørsmålet om finansiering av IDI må avgjøres politisk.

IDIs finansiering har økt betraktelig over de siste 10 årene, med en økende og stabil givergruppe og en fallende andel norsk kjernestøtte. Dette også i en tid hvor bistanden totalt har falt i flere av landene i givergruppen. Det anses derfor ikke som en utfordring å sikre stabil finansiering fra mange givere om dagens aktivitetsnivå skal opprettholdes. Etterspørselen etter støtte fra IDI er i stadig vekst, blant annet på områder som uavhengighet fra statsforvaltningen, bruk av teknologi og implementering av internasjonale standarder for revisjon.

Riksrevisjonen har hatt vertskapet for IDI i snart 23 år. Å bygge opp IDI som en veldrevet, profesjonell og effektiv bistandsorganisasjon har tatt tid, og det har vist seg at langsiktighet og forutsigbarhet i grunnfinansieringen har vært vesentlig for å lykkes med dette. Under tiden i Norge har IDI utviklet seg til et sentralt virkemiddel for å styrke riksrevisjoner i utviklingsland med målbare og dokumenterte resultater. IDI har blitt en organisasjon som nyter stor tillit og anerkjennelse hos riksrevisjoner, givere, norske myndigheter samt internasjonale organisasjoner som Verdensbanken, FN og det internasjonale pengefondet. Langsiktighet og forutsigbarhet har muliggjort dette.

Rollen som vertskap for IDI gir også Riksrevisjonen en sentral rolle i INTOSAI, verdenssammenslutningen for riksrevisjoner, og gjennom dette muligheten til å påvirke utviklingen av offentlig revisjon internasjonalt. Riksrevisjonen har nå en fast plass i hovedstyret til INTOSAI og i hovedkomiteen for organisasjonens politikkutvikling, økonomi og administrasjon. Disse posisjonene gjør at det som er Norges syn på spørsmål om hva som er godt demokrati og andre internasjonale forhold kan fremmes i de sentrale styringsorganene.

Når det gjelder Norges netto kostnader knyttet til IDI er det også riktig å ta i betraktning at IDI har rundt 50 ansatte i Norge som bidrar til økonomien ved å skatte og betale mva. på varer og tjenester mv.

Plasseringen av IDI i Norge, hvor vi har en sterk offentlig finansforvaltning og et velutviklet demokrati anses også viktig for IDIs renomme og gjennomslagskraft. En eventuell flytting av IDI ville føre til nedlegging av et sterkt internasjonalt fagmiljø (med ansatte fra rundt 30 land) som er sentralt virkemiddel i oppnåelsen av sentrale målsetninger for norsk bistand både med tanke på å fremme demokrati og styresett (herunder kampen mot korrupsjon, inklusiv kontroll av norske bistandsmidler), bærekraftig offentlig finansforvaltning og veien mot delmål 16.6 av FNs bærekraftsmål på å «Utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer». Det er heller ingen riksrevisjoner som har uttrykket et ønske eller en villighet til å ta over vertskapet for IDI.

Ut fra dette mener Riksrevisjonen at for INTOSAI og verdens riksrevisjoner vil det være sterkt ønsket at Norge fortsetter som vertskap for IDI også framover. Det at det i sin tid implisitt ble antydnet at IDI på sikt skulle rotere til et annet medlemsland, bør ikke veie tyngre enn viktigheten av å fortsette å ha IDI i Norge som et viktig bidrag til å fremme demokrati, styresett og bærekraftig offentlig finansforvaltning. En eventuell vurdering av å avvikle virksomheten i Norge bør uansett vurderes grundig i lys av den beviste bistandsnyttens IDI har i forhold til annen norsk bistand.

Mulig styrking av det institusjonelle utviklingssamarbeidet i Riksrevisjonen og IDIs virksomhet

I desember 2022 ble det gjennomført et møte mellom Utviklingsminister Anne Beathe Tvinneim og riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen der det ble informert om det institusjonelle utviklingsarbeidet som gjøres av Riksrevisjonen og IDI. Det ble påpekt at om ytterligere midler ble stilt til disposisjon er det mulig å øke innsatsen til institusjonelt utviklingssamarbeid.

Utviklingsminister Anne Beathe Tvinneim skriver i brev datert 13. april 2023:

«Dette arbeidet supplerer annet faglig samarbeid som departementet støtter gjennom kunnskapsprogrammer i, og i tilknytning til, Kunnskapsbanken i Norad, bl.a. for å styrke skattesystemer og forebygge/bekjempe korrupsjon, skatteunndragelser og ulovlig kapitalflyt.

Jeg stiller meg positiv til Riksrevisjonens forslag om økt støtte til internasjonalt faglig samarbeid i regi av Riksrevisjonen og IDI.

Jeg overlater til Stortinget, som rette beslutningsorgan, å avgjøre spørsmålet om eventuell økning av støtten til Riksrevisjonen og IDIs internasjonale arbeid.»

I den utstrekning norske myndigheter ser Riksrevisjonen og IDIs bidrag til kapasitetsbygging i utviklingsland som et egnet bistandstiltak er det rom for å øke innsatsen. Som følge av de særlige hensyn som gjelder Riksrevisjonens uavhengighet kan imidlertid ikke tilskudd gis via Utenriksdepartementet/Norad, men må gis direkte gjennom Stortingets bevilgning til Riksrevisjonen.

Vedlegg

Redegjørelse fra IDI om opplysninger gitt i utvalgets rapport kapittel 22.5.2 Finansieringen av IDI

I utvalgets rapport, kapittel 22.5.2 vises tabell 22.2 IDI-inntekter i perioden 2001–2022. I dokumentasjonen som ble sendt over fra Riksrevisjonen om dette var det dessverre noen feil. Noen av beløpene var lagt inn feil, og i tillegg er raden med «andel kjernefinansiering i prosent» i tabell 22.2 blitt forskjøvet med ett år slik at eksempelvis 35.1% under 2016 egentlig hører til 2015.

Her følger revidert tabell, hvor feilene er korrigert:

IDI - Inntekter i perioden 2015 til 2022 (i millioner NOK) - Revidert med endringer i rødt								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kjernefinansiering fra Riksrevisjonen	21.5	18.7	27.8	26.2	24.2	14.3	24.9	33.0
Annen finansiering inkludert øremerkede midler	39.7	29.5	32.3	48.8	52.4	41.1	44.5	67.8
Sum	61.2	48.2	60.1	75.0	76.6	55.4	69.4	100.8
Andel kjernefinansiering i prosent	35.1%	38.8%	46.3%	34.9%	31.6%	25.8%	35.9%	32.8%
Årlig bidrag til IDI fra Riksrevisjonen _1	21.5	21.9	25.0	25.8	26.2	27.0	21.9	28.6
Øremerkede midler fra UD og Norad_2	4.6	3.5	1.8	3.5	2.8	1.8	3.2	10.0
Årlig mer/(mindre) forbruk	-	(3.2)	2.8	0.4	(2.0)	(12.7)	3.0	4.4
Akkumulert mer/(mindre) forbruk	-	(3.2)	(0.4)	(0.0)	(2.1)	(14.8)	(11.8)	(7.3)

Tallene i linjen «kjernefinansiering fra Riksrevisjonen» kommer fra inntektssiden i IDI sitt regnskap. Grunnen til at disse avviker fra det «årlige bidraget fra Riksrevisjonen» er at inntektsføring i IDI sitt regnskap følger følgende prinsipp, som nevnt i IDI sine noter til regnskapet: «Alle givertilskudd regnskapsførers som giverforpliktelser på mottakstidspunktet. Ved levering av aktiviteter, overføres beløp ved utgangen av året fra givergjeld til resultatregnskapet og regnskapsført som tilskudd fra givere. Bevilgning fra Riksrevisjonen, Norge, er regnskapsført etter samme prinsipper.»

I hovedsak er avvik av betydning mellom «kjernefinansiering fra Riksrevisjonen» og «årlig bidrag fra Riksrevisjonen» fra året 2020 grunnet underforbruk under Covid. Dessverre ga feil i bakgrunnsinformasjonen fra Riksrevisjonen et unøyaktig bilde på det totale mer- og mindre forbruk av bidraget fra Riksrevisjonen. I tabellen er det derfor nå tatt inn egne linjer for dette.

Avvikene nevnt i kapittel 22.5.2 mellom tallene for tre år i tabell 22.1 og 22.2 skyldes dels feil i bakgrunnsinformasjon fra Riksrevisjonen i tabell 22.2 for årene 2015 og 2016. Vi antar at feilen nevnt for året 2022 faktisk refererer til året 2021 da vi ikke kan se avvik for 2022.

Tallene for årene 2015 og 2016 er rettet opp i den reviderte tabellen ovenfor og viser at fra 2015 og fram til og med 2019 så er forskjellene små hvert år med et samlet mindre forbruk for de fem årene på 2 millioner kroner.

For året 2021 ble det gjort en tilbakebetaling til Riksrevisjonen fra IDI av grunnet underforbruk under Covid året før. IDI mottok 27.9 millioner men tilbakebetalte 6 millioner til Riksrevisjonen slik at årlig bidrag ble 21.9 millioner kroner.

Forskjellen som utvalget nevner i 22.5.2 mellom Riksrevisjonens redegjørelse om IDIs samlede finansiering i 2016 på 74,9 mill. kroner og IDIs Financial Statement som viser 48,1 millioner skyldes feilen i tallene fra 2016 gitt av Riksrevisjonen som nevnt ovenfor. Samlet finansiering for 2016 er 48.1 millioner kroner. Summen på 48,2 i tabellen skyldes at to tall er avrundet oppover.

Del 4 Evalueringene

Til Evaluering av Riksrevisjonen som organisasjon, rapport fra evalueringsgruppe i Riksrevisjonsutvalget

Det vises til Riksrevisjonens merknader slik de er tatt inn i utvalgets rapport. Riksrevisjonen har lagt til rette for å rette opp alle påviste svakheter innen utgangen av 2024 gjennom et særskilt kvalitetsprogram som vedlegges.

Til Evaluering av Riksrevisjonens arbeid, rapport fra Agenda Kaupang

Det vises til Riksrevisjonens tilbakemelding til utvalget i særskilt notat. Notatet er vedlagt.